

BIBLIOTEKARZ

4/2009

Elżbieta Stefańczyk

Przed Krajowym Zjazdem Delegatów
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Tomasz Kruszewski

Adaptacja bibliotek w budynkach sakralnych
– wybrane kwestie

Agnieszka Górka

Nowe budynki biblioteczne
w Krakowie – Pychowicach

Jadwiga Wojtczak

Praktyki studenckie przyszłych bibliotekarzy

CZYTAJCIE NASZE CZASOPISMA NAUKOWE

PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY – kwartalnik

Najstarsze polskie czasopismo bibliotekarskie o charakterze naukowym. Ukazuje się od 1927 r. Jeden z najlepszych periodyków z dziedziny bibliotekoznawstwa w Europie. Zapewnia możliwość publikacji i wymiany poglądów całemu środowisku bibliotekarskiemu oraz ludziom nauki związanym z naszym zawodem.

Świadectwem wysokiego poziomu tego pisma jest decyzja z 2007 r. ministra nauki i szkolnictwa wyższego o umieszczeniu tytułu na liście czasopism punktowanych i przyznanie najwyższej punktacji (6 pkt.) w grupie polskich czasopism naukowych.

ZAGADNIENIA INFORMACJI NAUKOWEJ – półrocznik

Od 1993 r. czasopismo jest wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Jedyne periodyk naukowy z tej tematyki w Polsce. Decyzją ministra nauki i szkolnictwa wyższego od 2007 r. czasopismo punktowane (4 pkt.).

Gwarancją otrzymania czasopism jest prenumerata. Oprócz firm dystrybucyjnych działających na rynku wydawniczym można prenumerować **bezpośrednio** u wydawcy, czyli u nas. Zapraszamy!

Dział Promocji i Kolportażu SBP
Al. Niepodległości 213
02-086 Warszawa

Zamówienia: tel. (0-22) 825-50-24
fax: (0-22) 825-53-49
e-mail: sprzedaz_sbp@wp.pl

WYDAWNICTWO
SBP

KUPUJĄC U NAS WSPIERASZ
STOWARZYSZENIE
BIBLIOTEKARZY POLSKICH

Obserwując realia

Już dziewiętnasty rok redaguję „Bibliotekarza”. Onegdaj podpisałem z SBP umowę na jego redagowanie do końca września br. Więc w najgorszym dla mnie razie (a dla... PT Czytelników?) przyjdzie mi zrehabilitować jeszcze parę numerów pisma. Spieszę wyjaśnić, że jest to związane z decyzjami ZG, który uznaje prawo następnej ekipy kierowniczej SBP (po Krajowym Zjeździe Delegatów SBP) do powoływania i odwoływania redaktorów naczelnych swoich pism. Więc choć nic nie zapowiada, że to będzie moja ostatnia umowa redakcyjna z SBP, tak się stać może.

Niezależnie od tego, co na wstępie, chciałbym się podzielić kilkoma uwagami na temat redagowania pisma. Ponownie podkreślam, że pismo jest periodykiem środowiska bibliotekarskiego, publikuje materiały napisane w tym środowisku i do tego środowiska jest adresowane. Dostrzegam nowe zjawiska w naszym środowisku. Jednym z nich jest obawa przed ujawnianiem i publikowaniem swoich opinii i poglądów. Narasta ono w sposób niezwykle dynamiczny. Wystarczy zajrzeć do EBIB-u, gdzie poza garstką osób występujących pod swoim nazwiskiem reszta to prawie sami anonimowie. Gaśnie także chęć pisania listów do redakcji: nikt niczego nie chce prostaować czy kontestować. Z obawy? Przed czym? W publikowanych materiałach są same prawdy objawione? Wybaczcie! Nie wierzę, że zmiany na lepsze mogą być dziełem osób bojaźliwych.

Ostatnio odbyłem kilka rozmów z osobami o bardzo znanych nazwiskach w naszym środowisku i dowiedziałem się, że preferują to, co jest na ekranie. Tego natomiast, co publikowane jest na papierze, prawie nie czytają. Każda kolejna rozmowa tylko potwierdzała ten stan rzeczy. Przestałem na ten temat rozmawiać, ale nie mogę o nich zapomnieć...

W tych rozmowach przypomniano mi także, że teraz nie ma czasu na czytanie długich tekstów, że długi tekst z góry zniechęca do czytania, że teraz nawet referaty na konferencjach uznawane są za nudziarstwo, jeśli prelegent w ciągu pierwszych trzech minut nie zdoła zaciekać słuchacza i skończyć swego wywodu po dwudziestu minutach. I jeśli się nie ratuje prezentacją multimedialną... Powoływano się na przykłady w mediach, gdzie obecnie teksty są krótkie, gdzie tnie się nieważne szczegóły, a przykłada wagę do zwięzłości i klarowności przedstawianych informacji i racji.

Na pytanie, w jakim kierunku powinny iść zmiany w redagowaniu „Bibliotekarza”, zwłaszcza w sytuacji bardzo już szerokiego dostępu do Internetu, odpowiem na ogół unikano. A to jest kwestia dla naszej Redakcji bardzo ważna. Dlatego chciałbym się odwołać do PT Czytelników i prosić o krótkie wypowiedzi nt. zawartości, redagowania i postrzeganej roli naszego pisma, byśmy mogli wyciągnąć z nich wnioski i lepiej redagować pismo. Te wypowiedzi będziemy starać się publikować, a w przypadku ich dużej liczby omawiać w kolejnych numerach „Bibliotekarza”.

Niezależnie od tego zapowiadamy publikowanie tekstów krótszych niż dotychczas (do 15 tys. znaków). Najchętniej będziemy publikować teksty bez przypisów, a jeśli już, to naprawdę konieczne. Jeszcze raz chcemy powtórzyć, że nie jesteśmy pismem naukowym, ale pismem o szerokim spektrum tematycznym, związanym z problematyką współczesnego bibliotekarstwa i informacji naukowej. Bardzo nam zawsze zależało i nadal zależy na publikowaniu informacji o działalności bibliotek i bibliotekarzy, które określiły mianem dobrych praktyk. A więc o formach działań i problemach, których rozwiązywanie służy czytelnikowi i pozwala mu korzystać z szerokiej i bogatej oferty usługowej współczesnej biblioteki. Wysoko cenić będziemy własne przemyślenia autorów nadsyłanych tekstów, nawet gdy nie będziemy w stanie w całości ich podzielać. Jesteśmy otwarci na problematykę bibliotek zagranicznych. Nie będziemy ustawać w staraniach o dobre teksty na temat problemów polityki bibliotecznej i zawodu bibliotekarskiego. Cenić będziemy chęć dzielenia się doświadczeniami. Kontynuować zamierzamy dokumentowanie ważniejszych zdarzeń w życiu naszego środowiska i poszczególnych bibliotek, choć objętość „Bibliotekarza” te nasze chęci ogranicza.

Jau Wołosz

Elżbieta Stefańczyk

Przed Krajowym Zjazdem Delegatów Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 30-31 maja 2009 r.

Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, wybrany na Krajowym Zjeździe Delegatów 5 czerwca 2005 realizował w 2008 r. cele i zadania określone w Statucie SBP oraz przyjętym na KZD programie działania na lata 2005-2009. Podstawą pracy każdego roku przez ZG SBP jest akceptowany roczny plan działalności, który obejmuje również działalność wydawniczą.

Działalność edukacyjno-szkoleniowa była bardzo bogata. Działania na rzecz doskonalenia zawodowego bibliotekarzy – to organizacja konferencji, seminariów i warsztatów na temat najważniejszych dla rozwoju bibliotek i bibliotekarzy zagadnień. ZG bezpośrednio lub poprzez swoje sekcje i komisje był inicjatorem lub współorganizatorem 12 z nich, udzielając wsparcia organizacyjnego i finansowego. Rok 2008 rozpoczęliśmy międzynarodową konferencją „Rola katalogu centralnego NUKAT w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy w Polsce”, która odbyła się w styczniu. W kwietniu w Pile odbyła się kolejna już konferencja poświęcona bibliotekom powiatowym i ich użytkownikom a w czerwcu odbyła się międzynarodowa konferencja „Lobbing na rzecz bibliotek”. Natomiast we wrześniu przeprowadzono kolejne konferencje poświęcone ochronie Narodowego Zasobu Bibliotecznego w czasie pokoju, kryzysu i wojny oraz zbiorom i zasobom informacyjnym bibliotek publicznych. Pierwsza, we współpracy z CBW odbyła się w Warszawie, druga wspólnie z WBP w Opolu, 2-3 października. Z inicjatywy ZG SBP zorganizowana została w nowym budynku WBP w Kielcach konferencja poświęcona nowoczesnej architekturze, funkcjonalnemu wyposażeniu i pomysłowym aranżacjom w bibliotekach polskich. W październiku, wspólnie z Biblioteką Narodową, zorganizowaliśmy

Sesję Jubileuszową w 100-lecie śmierci Karola Esreichera oraz 6. ogólnopolską naradę bibliografów „Biblioteka w erze cyfrowej”.

Ważnym wydarzeniem było III Forum Młodych Bibliotekarzy zorganizowane przez środowisko bibliotekarskie Szczecina. W listopadzie w MBP w Radomiu spotkali się bibliotekarze zajmujący się zbiorami dźwiękowymi. Była to kolejna konferencja zorganizowana przez Sekcję Fonotek. W siedzibie Biblioteki Narodowej po raz ósmy odbyła się konferencja nt. automatyzacji bibliotek publicznych zorganizowana we współpracy z Biblioteką Publiczną m.st. Warszawy. Spotkanie to zgromadziło ponad 250 bibliotekarzy z całego kraju. W minionym roku odbywały się warsztaty poświęcone językowi hasel przedmiotowych BN i UKD, a także spotkania bibliografów opracowujących bibliografie regionalne. Na dziesiątej już konferencji spotkały się biblioteki niepaństwowych szkół wyższych. W grudniu 2008 r. odbyły się w Bibliotece Publicznej w Dzielnicy Białołęka m.st. Warszawy – Nautilus warsztaty edukacyjne „Niekonwencjonalne metody wspierania czytelnictwa w bibliotekach dla dzieci i młodzieży”.

W dniach 5-11 maja 2008 r., po raz piąty, odbył się w całym kraju Tydzień Bibliotek, obejmujący swoim programem w dniu 8 maja Dzień Bibliotekarza i Bibliotek. Hasło Tygodnia brzmiało: „Biblioteka miejscem spotkań”. Zainaugurowała ją konferencja prasowa 5 maja 2008 r. w Zespole Szkół nr 2 im. Wandy Rutkiewicz poświęcona bibliotekom szkolnym i pedagogicznym. ZG SBP ogłosił dwa konkursy dla bibliotekarzy i bibliotek. Pierwszy: projekt plakatu TB, drugi dotyczący programu działań bibliotek.

W 2008 r. przedstawiciele SBP uczestniczyli w kilku konferencjach i seminariach międzynarodowych. Kol. J. Pasztaleniec-Jarzyńska uczestniczyła w Budapeszcie w konferencji Węgierskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy, kol. E. Stefańczyk w Światowym Kongresie Bibliotek i Informacji oraz 74. Konferencji Generalnej IFLA w Quebec, a kol. Elżbieta Górską brała udział w międzynarodowym seminarium w Bratysławie, nt. badania efektywności funkcjonowania bibliotek, gdzie wygłosiła referat nt.: „Analiza funkcjonowania bibliotek naukowych w Polsce”. Przewodnicząca Sekcji Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych ZG SBP kol. Iwona Smarsz, wzięła udział

w międzynarodowym seminarium „Biblioteki publiczne w Europie środkowej, a grupy społeczne zagrożone odrzuceniem przez społeczeństwo”, które odbyło się w listopadzie w Ostrawie. Kol. Barbara Szczepańska, członek Komisji Wydawnictw Elektronicznych uczestniczyła w kwietniu 2008 r. w spotkaniu ekspertów ds. prawa autorskiego EBLIDA.

Działalność wydawnicza realizowana przez Wydawnictwo SBP służy kształceniu i doskonaleniu zawodowemu bibliotekarzy. Oferta wydawnicza jest odpowiedzią na potrzeby środowiska bibliotekarskiego i pracowników informacji naukowej. Wydawanie publikacji możliwe jest dzięki pozyskaniu wsparcia finansowego z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW. Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy uczestniczy zaś w wydawaniu miesięcznika „Bibliotekarz”.

W czerwcu 2008 r. powstał Komitet Porozumiewawczy Bibliotekarzy, Księgarzy i Wydawców. Komitet tworzą: Izba Księgarstwa Polskiego, Polska Izba Książki, Polskie Towarzystwo Wydawców Książek, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich i Stowarzyszenie Księgarzy Polskich. Celem jego powołania jest integrowanie działań na rzecz promocji czytelnictwa podejmowanych przez różne grupy środowiskowe i uzyskanie większej skuteczności oddziaływania organizacji wchodzących w skład Komitetu. Dla realizacji celów Komitet powołał Grupę Roboczą, w skład której wchodzi przedstawiciele organizacji członkowskich. SBP reprezentują: Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska, członek ZG SBP i dyrektor Biura ZG SBP dr Anna Grzechnowska. Opracowano wykaz najważniejszych działań na rzecz rozwoju czytelnictwa, promowanych przez 3 środowiska, których kulminacja nastąpi podczas gali z okazji Światowego Dnia Książki w 2009 r. SBP i PIK kierują do bibliotek zaproszenie do udziału w konkursie na najaktywniejszą bibliotekę promującą czytelnictwo w 2008 r. „Mistrz Promocji Czytelnictwa 2008”. Jest to druga edycja tego konkursu. Celem jego jest popularyzacja działań bibliotek na rzecz upowszechniania czytelnictwa i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, tworzenie warunków do rozwoju bibliotek i umacniania ich roli w edukacji kulturalnej.

SBP współpracowało z firmą Murator Expo przy organizacji I Warszawskiego Salonu Książki (19-21 września 2009 r.) oraz Targów Książki ACADEMIA (5-7 listopada 2009 r.), obejmując patronatem honorowym te przedsięwzięcia. Pod-

czas tych imprez Wydawnictwo SBP prezentowało na specjalnym stoisku publikacje fachowe i czasopisma, a w trakcie Targów ACADEMIA SBP zorganizowało panel dyskusyjny pt.: „Książka w Polsce a zbiory bibliotek publicznych”, z udziałem kol. dr Katarzyny Wolff i kol. Barbary Budyńskiej.

W związku z ogłoszeniem w 2008 r. dwóch programów kierowanych do bibliotek gminnych: Programu Bibliotecznego Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowanego przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, który będzie współfinansowany przez Fundację Billa i Melindy Gates oraz programu Biblioteka+ Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, prowadzonego przez Instytut Książki w Krakowie – SBP poparło oba programy. Przedstawicielka ZG SBP kol. Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska uczestniczy w pracach zespołu ekspertów Programu Bibliotecznego FRIS. Przedstawiciele Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego i Instytutu Książki przedstawili na konferencjach organizowanych przez Stowarzyszenie oba programy, w czasopiśmie bibliotekarskich wydanych przez SBP od połowy 2008 r. zamieszczane są artykuły poświęcone programom i wywiady z osobami odpowiedzialnymi za ich realizację. Redaktorzy „Bibliotekarza” i „Poradnika Bibliotekarza” na bieżąco informują środowisko bibliotekarskie o realizacji obu programów. Stowarzyszenie udostępniło Elektroniczną Bibliotekę – platformę cyfrową SBP Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego na prezentowanie Programu Bibliotecznego i działań Fundacji. Dzięki współpracy z FRISi członkowie SBP uczestniczyli w warsztatach szkoleniowych nt.: „Opracowanie i plan wdrożenia strategii organizacji”, które zostały zorganizowane przez fundację w dniach 13-15 listopada 2008 r. w Lesznie k. Warszawy.

Przewodnicząca SBP uczestniczyła w posiedzeniu Sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu nt. określenia zasad dotowania książek oraz roli Instytutu Książki w promocji czytelnictwa, a także w posiedzeniu Komisji Nadzwyczajnej Sejmu „Przyjazne Państwo” w sprawie wprowadzenia możliwości łączenia bibliotek samorządowych z bibliotekami szkolnymi oraz innymi instytucjami, np. z domami kultury. Przewodnicząca SBP opowiedziała się za bezwarunkowym utrzymaniem zakazu łączenia bibliotek publicznych z innymi bibliotekami, aby zapewnić niezależność funkcjonowania tych placówek. W 2008 r. SBP przystąpiło do Koalicji Otwartej Edukacji, która jest porozumieniem organizacji pozarządowych

i instytucji działających w obszarze edukacji, nauki i kultury. Celem Koalicji jest budowanie, promocja i lobbing na rzecz otwartych zasobów edukacyjnych, rozumianych jako materiały, które są udostępniane w sposób otwarty i gwarantujący ich odbiorcom wolność wykorzystywania oraz odtwarzania utworu, poznawania dzieła, dystrybucji i redystrybucji dzieł pochodnych. Do Koalicji obok SBP przystąpiły: Fundacja Nowoczesna Polska, Stowarzyszenie Wikimedia Polska, Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego UW. Z ramienia SBP w pracach Koalicji uczestniczy kol. Bożena Bednarek-Michalska, przewodnicząca Komisji Wydawnictw Elektronicznych ZG SBP.

W 2008 r. ZG SBP podpisał porozumienie z Biblioteką Pedagogiczną w Toruniu o współpracy w zakresie utrzymania i rozwoju Serwisu Informacyjnego Biblioteka Pedagogiczna SBP. W ramach pozyskanych środków finansowych na rozwój platformy cyfrowej SBP, zmodernizowano portal bibliotek pedagogicznych, który funkcjonuje na platformie cyfrowej SBP od maja 2008 r.

Rok 2008 był kolejnym rokiem przygotowania opinii, stanowisk, apeli i wystąpień. SBP przekazało stanowisko w sprawie uposażeń bibliotekarzy i pracowników bibliotek wszystkim szczeblom ministerstw: Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Edukacji Narodowej, Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także do Komisji Kultury, Sejmu i Senatu oraz do PAP, prasy codziennej i bibliotekarskiej. Wystąpiliśmy do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z propozycją zorganizowania podczas Kongresu Kultury Polskiej 2009 sesji pt.: „Biblioteka – krok w przyszłość polskiej kultury”. Ekspertki SBP przygotowali uwagi w sprawie czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych w zakresie udostępniania polskiego dziedzictwa dźwiękowego i audiowizualnego, sprzeciwiając się propozycji przedłużenia okresu ochrony praw autorskich artystów z 50 do 95 lat. Przekazaliśmy do MSWiA uwagi nt. „Strategii Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Polsce do roku 2013”. W dokumencie tym zawarto konkretne propozycje dotyczące roli administracji w zakresie dostosowania prawa darmowego udostępniania zasobów, edukacji medialnej oraz wykorzystania sieci polskich bibliotek cyfrowych. W imieniu środowiska bibliotekarskiego skierowano do Rządu RP apel w sprawie dostępu wszystkich bibliotek publicznych do Internetu.

W 2008 r. kontynuowane były prace Zespołu ds. nowelizacji ustawy o bibliotekach i opraco-

wania założeń nowej ustawy. Prace te były prezentowane na posiedzeniach Zarządu Głównego, konferencjach oraz spotkaniach, w tym z reprezentacją dyrektorów wojewódzkich bibliotek publicznych. Prowadzona była także dyskusja w Internecie nad tezami Zespołu.

Podjęmowane przez ZG SBP i zrealizowane zadania możliwe były dzięki zaangażowaniu członków naszej organizacji, współpracującym ze strukturami SBP bibliotekom, pozyskiwaniu środków finansowych z programów operacyjnych MKiDN i od sponsorów. W 2008 r. firma Aleph Polska została Partnerem Strategicznym Stowarzyszenia w podejmowanych działaniach. W maju 2008 r. minister kultury i dziedzictwa narodowego Bogdan Zdrojewski przyznał SBP Doroczną Nagrodę Honorową za całokształt działalności społeczno-kulturalnej oraz edukacyjnej. Otrzymanie nagrody Ministra Kultury traktujemy jako zaszczytne wyróżnienie dla wszystkich działaczy, członków i sympatyków SBP, którzy w ciągu minionych 90 lat istnienia naszej organizacji pracowali na rzecz unowocześnienia i poprawy kondycji bibliotekarzy.

Przed nami Krajowy Zjazd Delegatów SBP, który odbędzie się w Konstancinie k. Warszawy w dniach 30-31 maja 2009 r. Ustępujący Zarząd Główny przedstawi delegatom szczegółowe sprawozdanie z działalności w czasie 4-letniej kadencji. W trakcie KZD delegaci przyjmą strategię SBP na lata 2009-2021 i program działania SBP na lata 2009-2013, a także wybiorą nowe władze Stowarzyszenia.

Elżbieta Stefańczyk jest przewodniczącą Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Tomasz Kruszewski

Adaptacja bibliotek w budynekach sakralnych – wybrane kwestie

Uważam, że architekturę polskich współczesnych bibliotek generalnie charakteryzuje brak smaku. Zapewne narażę się tym stwierdzeniem autorom publikującym w rubryce „Poradnika Bibliotekarza” *Nowe obiekty biblioteczne*. Oczywiście, zrealizowane w czasach III RP projekty

Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego, Książnicy Pomorskiej czy Biblioteki Śląskiej są bez wątpienia reprezentacyjne, jednak ile jeszcze podobnych im znajduje się w naszym kraju? Czy wśród mniejszych obiektów, oprócz gorzowskiego lub jaworznickiego, znajdzie się dużo więcej stylistycznie atrakcyjnych bibliotek publicznych? Wreszcie, czy ewentualne adaptacje budynków dotychczas bez wyrazu, muszą skutkować nowymi podobnie estetycznie nieporadnymi?

Nie chcę utyskiwać nad smutnym stanem rzeczy. Kieruje mną raczej chęć zainteresowania pomysłem, który dla jednych wyda się oznaką nieroztropnego oderwania od polskich realiów, dla innych postulatem przedwczesnym, a dla kolejnych – być może – przedstawionym we właściwym czasie. Sam należę do grupy trzeciej. Chciałbym kilka uwag poświęcić adaptacjom dokonywanym na potrzeby bibliotek publicznych budynków stosunkowo małopowierzchniowych w większych i mniejszych gminach naszego kraju, mianowicie opuszczonym świątyniom.

Trudno określić w skali kraju pełną liczbę opuszczonych budynków sakralnych. Nie dysponuje nią nawet Departament Ochrony Zabytków w MKiDN i niektóre wojewódzkie urzędy konserwatorów zabytków (np. Śląski WKZ, Mazowiecki WKZ, Warmińsko-Mazurski WKZ). Dla przykładu, w czterech powiatach dawnego województwa przemyskiego istnieje 5 nieużytkowanych synagog i aż 30 cerkwi greckokatolickich, z czego około 1/4 murowanych. Na terenie województwa świętokrzyskiego znajduje się 13 obiektów sakralnych opuszczonych lub w ruinie, zarówno rzymskokatolickich, innowierczych, jak i żydowskich. W województwie pomorskim (nie licząc obszarów dawnego województwa śląskiego) istnieje około 10 pustych kościołów bądź kaplic. Są i tereny, na których budynków stanowiących przedmiot rozważań jest mniej, np. według oficjalnych danych w województwie białostockim tylko 3, niewiele więcej w lubelskim, ale i tam zawsze można odnaleźć coś interesującego.

Wobec powyższego warto prześledzić kilka ciekawszych przykładów pochodzących z krajów zachodnich, gdzie proces przekształcania opustoszałych, w tym zrujnowanych budynków świątyń w biblioteki, zwykle publiczne, trwa przynajmniej od kilkunastu lat.

Bardzo interesujący projekt zrealizowano w Jüterbog w Brandenburgii¹. W tym około trzydnastotysięcznym miasteczku pokuszono się o generalny remont gotyckiego kościoła i klasztoru

franciszkanów z przełomu XV/XVI w. Przeprowadzono go w latach 2001–2005, co ważne dla naszych lokalnych włodarzy, w znacznym stopniu ze środków Unii Europejskiej. Dogodne położenie kompleksu spowodowało, że zaadaptowano go na miejskie centrum kulturalno-informacyjne z obszerną biblioteką stanowiącą jego zasadniczy element. Generalnie skala przeobrażeń wnętrz nie była wielka. W przypadku biblioteki ulokowanej w hali trójnawowego ceglano-kościół, dobudowano emporę w nawach bocznych, na których postawiono regały. Takie same znalazły się w przyziemiu. Surowy gotyk ocieplono nowym drewnianym parkietem, a kolorystykę białych sklepień uzupełniły ciemnozielone elementy dominujące we wprowadzonym wyposażeniu. Sam design wydaje się zresztą sporym promocyjnym bonusem dla książki, w której starano się nie zacierać oryginalnego charakteru miejsca. Zachowano np. ambonę, fragmenty starej posadzki, gołe granitowe kolumny, w które wtapia się współczesna, nienachalna aranżacja.

Dzięki obszerności dostępnej powierzchni Mönchenkloster Jüterbog, miasto – jego właściciel – zapewniło sobie także zabezpieczenie finansowe, bowiem większość sal oraz wirydarz można wynająć na szereg mniej lub bardziej komercyjnych imprez, typu: koncerty, konferencje, wesela i inne spotkania okolicznościowe.

Drugi projekt z Brandenburgii, o którym warto wspomnieć, to biblioteka publiczna w niewielkim siedmiotysięcznym Müncheberg², oddalonym o niecałe 40 kilometrów od granic naszego kraju. Tym razem przedmiotem adaptacji stał się trzynastowieczny ceglany kościół, zrujnowany wskutek działań drugiej wojny światowej. W 1998 r. zakończyła się modernizacja budowli według roboczego projektu *ruiny pod dachem*, później przemianowanego na *statek w nawie*, której efektem stała się postmodernistyczna konstrukcja w kształcie kadłuba statku „przyklepionego” do ściany nawy. W tej kilkupoziomowej bryle wykonanej z zewnątrz z drzewa klonowego, swoje miejsce znalazła biblioteka miejska. Swoje wnętrze ukazuje poprzez dwa podnoszone fronty o powierzchni kilku metrów kwadratowych każdy. Koszt realizacji projektu wyniósł 2,9 mln euro (dla porównania: budowa równie atrakcyjnej, lecz większej MBP w Jaworznie kosztowała 20 mln zł, podobnie jak planowana adaptacja PRL-owskiej restauracji na bibliotekę w Chrzanowie, wstępny zaś kosztorys nowej książki w Międzyzdrojach to 5 mln zł, koszt skromnego budynku MB w Imie-

linie wyniósł natomiast 2,6 mln zł). Unikalne jest jednak nie tylko rozwiązanie architektoniczne, ale też obecne przeznaczenie budynku, w którym tuż za ażurowymi ściankami księżnicy odbywają się nabożeństwa religijne i inne inicjatywy gminy ewangelickiej, a także przeróżne świeckie imprezy kulturalne bądź komercyjne, łączone z czysto prywatnymi uroczystościami i spotkaniami.

O ponad 2 mln euro więcej niż inwestycja w Müncheberg kosztowała odbudowa trzynastowiecznego kościoła i pełne wyposażenie biblioteki w Mühlhausen w Turynii³. Od 2004 r. ma tam swoją siedzibę biblioteka miejska z oddziałami dla dorosłych, dzieci oraz fonoteką. Podstawowa konstrukcja to trzykondygnacyjny stalowy szkielet z platformami, na których znajdują się regały, stoliki, stanowiska do odsłuchiwania nagrań dźwiękowych. Dla rozjaśnienia wnętrza monumentalnej bryły architekt zaprojektował w dachu 3 lukarny, zaś część podłogi przeszklił odsłaniając archeologiczne odkrywki. Oprócz niewątpliwego uroku całości, tylko ten jeden element, odpowiednio wypromowany, może przyciągać odwiedzających. Nowy budynek biblioteki pomógł jej nie tylko w pokonaniu poważnych trudności lokalowych, ale też przysporzył nowych czytelników. Po przeprowadzce ich liczba, według szacunków bibliotekarzy powiększyła się o 25%. Tak zresztą dzieje się też w innych bibliotekach, jak np. bibliotece miejskiej w Weil nad Renem, gdzie odnotowano wzrost o 45%⁴.

Przykłady niemieckich bibliotek pokazują dominujący styl, który polega na znacznym prze-modelowaniu funkcji symbolicznej budynków. Zwykle zostają one pozbawione swoich dawnych sakralnych atrybutów i jedynie bryły świadczą o ich pierwotnych rolach (wyjątkiem jest tu centrum w Müncheberg, które jednocześnie jest ośrodkiem życia duchowego i kulturalnego⁵). Ponadto do rewaloryzacji przeznacza się zabytki najcenniejsze, o wybitnych walorach historycznych dla lokalnej społeczności. To powoduje, że zabiegom poddawane są często świątynie datowane na okres średniowiecza. Panujący wówczas gotyk swój monumentalizm podkreślał znaczących rozmiarów halami, wazkimi i wysokimi oknami, masywnymi kolumnami podtrzymującymi sklepienia. Całość miała wywoływać nastrój skupienia, poczucia własnej małości. Dzisiaj wrażenia są podobne. W jaki sposób zostaną one wykorzystane, zależy od bibliotekarzy, a trzeba pamiętać, że mogą one zarówno zachęcać do przebywania w bibliotece, jak i od niej odstraszać.

Inne możliwości wykorzystania budynków sakralnych pojawiają się, gdy pochodzą one z późniejszych okresów: baroku, rokoka lub neostylów. W nich przestrzeń jest jaśniejsza, cieplejsza, bardziej przyjazna. Tutaj architekci i dekoratorzy wewnątrz mogą pozwolić sobie na zdecydowanie więcej. Dotyczy to tak kolorów, wykorzystania wielu materiałów z plastikiem włącznie, jak i większej dawki eklektyzmu. Przykładowo w bibliotece Pierre-Georges-Roy w niewielkim kanadyjskim miasteczku Lévis w Québec obok wyposażenia bibliotecznego nadal znajdują się niegdysiejsze urządzenia dziesiętnastowiecznego kościoła: rzeźby, organy czy ambona.

Kolejna ciekawa adaptacja, która mogłaby posłużyć za wzór dla bibliotek publicznych w niewielkich miasteczkach i wsiach, miała miejsce w trzypółtysięcznym Buncrana w irlandzkim hrabstwie Donegal⁶. Tutaj na całość nagrodzonego w 2001 r. projektu złożyło się kilka różnych elementów. Trzon koncepcji stanowi typowy dla Wysp, wykonany z piaskowca wiktoriański kościółek pochodzący z końca XIX w. Do jego boku dostawiony jest nowszy otynkowany budynek o delikatnie stylizowanej na neogotyk przedniej fasadzie. Oba spina szklany łącznik, w którym znajduje się wejście. Wnętrze utrzymane w pastelowych kolorach wzbogaca nowa zielonkawa stolarka okienna i najciekawszy element dekoracyjny, przykład lokalnego folkloru, w postaci podwieszanej pod sufitem łodzi rybackiej. Całkowity koszt realizacji projektu wyniósł 729 tys. funtów irlandzkich, czyli mniej niż 4 mln zł.

Również w Polsce mamy kilkanaście budynków sakralnych obecnie wykorzystywanych jako siedziby bibliotek publicznych. Są to zdecydowanie najczęściej dawne synagogi, np.: w Józefowie Biłgorajskim, Piotrkowie Trybunalskim, Radzanowie czy Tamogrodzie. Pojedyncze przypadki dotyczą kościołów ewangelickich, jak ma to miejsce w Dobrym Mieście. Osobną grupę stanowią biblioteki ulokowane w klasztorach, m.in. w Pyzdrach. Tam jednak przestrzeń do zagospodarowania jest dużo mniejsza, niż w obszernych, wysokich halach świątyni. Rzeczą wspólną dla większości adaptacji jest czas ich przeprowadzenia. Zwykle działo się to w latach 80. ubiegłego wieku lub wcześniej. Stąd stylistyka wnętrz i rozmach podjętych działań znacznie odbiegają od potencjalnych oczekiwań społeczności lokalnych. Ówczesne projekty z rzadka starały się uwypuklać pierwotne funkcje budynków i zachowywać bądź odtwarzać coś, co by je przypominało. Niekiedy

przebudowy były tak poważne, że bardzo trudne staje się w ogóle ich rozpoznanie. Rzadkim przykładem wymykającym się powyższemu modelowi, był remont zrealizowany w Gminnej Bibliotece Publicznej w Niebylcu, gdzie odrestaurowano polichromie znajdujące się wewnątrz budynku synagogi. Dzisiaj jest ona miejscem organizowania różnych spotkań, wykładów i warsztatów, a także celem wycieczek zwiedzających żydowskie dziedzictwo.

W tym kontekście dziwne staje się pomijanie lub przynajmniej niedostateczne uwypuklanie w informacjach o księżnicach dawnego przeznaczenia wykorzystywanych budynków. Czy wynika to z niewiedzy, osobiście pojmowanego wstydu, czy innych przyczyn trudno stwierdzić. Niezaprzeczalne jest natomiast trwanie przez bibliotekę cennego materiału promocyjnego. Tym którzy podkreślają dysponowanie spuścizną po byłych mieszkańcach określonej miejscowości, jak bibliotekarkom ze wspomnianej podkarpackiej wsi, zapewne łatwiej będzie pozyskiwać dodatkowe środki finansowe i umacniać własne znaczenie w lokalnej społeczności.

Jakie są zalety i wady adaptacji byłych świątyn do potrzeb bibliotek? Do pierwszych zaliczę finalnie niższe koszty remontu niż budowy nowego gmachu, gdyż restauracja zabytku wiąże się ze znacznymi refundacjami poniesionych nakładów. Poza tym adaptacja może służyć kilku instytucjom jednocześnie, jak szkole lub teatrowi. Duża powierzchnia powinna też zarabiać: wynajmowanie części wnętrza na okolicznościowe imprezy kulturalne np. koncerty lub komercyjne seminaria, czy nawet przyjęcia weselne w poważnym stopniu podreperuje budżet placówki. W przypadku kościołów posiadających wieże, dodatkowe dochody mogą płynąć z biletowania wejść na nie. Niższe ich poziomy można z kolei wykorzystać na usługi małej gastronomii. Jeżeli wieży brak, takowa mogłaby znaleźć się na parterze. Nawet czynne świątynie w Niemczech lub Wielkiej Brytanii bardzo często posiadają na swoim terenie kawiarnie, bary lub sklepy. Odnośnie sklepiku w bibliotece, można sprzedawać w nim szereg gadżetów z nią związanych lub wytwory czytelników zrzeszonych w przybibliotecznych klubach. Wreszcie, zaadaptowana do nowych potrzeb opuszczona świątynia stanie się wizytówką gminy. Zwiększy się też zapewne liczba czytelników skutkiem niepowtarzalnej architektury biblioteki, centralnego zazwyczaj usytuowania budynku byłej świątyni na określonym terenie oraz jej popularnością wśród mieszkańców.

Organizator biblioteki musi się jednak liczyć z wyższymi kosztami mediów, zwłaszcza ogrzewania, chyba że zainwestuje w odnawialne źródła energii. Znacznych rozmiarów powierzchnia dachu kościoła wydaje się świetnym miejscem dla instalacji baterii lub tańszych kolektorów słonecznych, która również częściowo będzie dotowana z funduszy ochrony środowiska. Wadą może być wewnątrz księżnicy, wydające się części czytelnikom nieprzytulne. Stąd z mniejszą chęcią będą spędzali w niej więcej czasu niż minimum potrzebne do wymiany książek. Gerard B. McCabe wskazuje jeszcze na kilka wad. Po pierwsze na znaczne koszty w przypadkach, gdy posadzka w świątyni nie jest równa i trzeba ją wypoziomować. Po drugie, na niepraktyczność wysokich sufitów i sklepień (akustyka dużej hali wzmagać będzie hałas). Sugeruje, że można pobudować niżej nowe stropy, ale tu znowu pojawiają się wysokie koszty, no i co zrobić z wielkimi oknami, które znajdują się zarówno pod, jak i nad podwieszonym sufitem?⁷ We współczesnych koncepcjach budowlanych jednak architekci częściej starają się zachowywać dużą przestrzeń wewnątrz budynków.

Zastanawiając się nad świeckim wykorzystaniem budynków sakralnych w Polsce, dzisiaj myślimy, póki co, o dawnych synagogach i ewentualnie zborach ewangelickich, które opustoszały na skutek poważnego spadku liczebności mniejszości etnicznych (uśredniając szacunki, przed wybuchem drugiej wojny światowej mniejszości te stanowiły ponad 30% ogółu mieszkańców Polski, dzisiaj jest to zapewne niedużo więcej niż 2%). Obserwując tendencje zachodnie należy jednak zakładać, że w przyszłości zaczyna pojawiać się również trudności z zapewnieniem wiernymi kościołów katolickich. Jaki wówczas model wybierze nasze społeczeństwo? Francuski, w którym świątynie po prostu zamyka się, czekając na „lepsze czasy”, czy też amerykański, w którym życie nie znosi pustki? Tam w bardzo krótkim czasie sentymenty ulegają pragmatyzmowi, a budynki po świątyniach przeistaczają się we wszystko, co jest lub może być potrzebne lokalnym społecznościom: siedziby organizacji, kluby rozrywki, sale sportowe, wypożyczalnie płyt DVD, mieszkania itd. Np. w zamkniętym przed dekadą kościele rzymsko-katolickim w Cleveland w Ohio otwarto galerię sztuki współczesnej Josaphat Arts Hall. W tym przypadku pewna sakralność miejsca została utrzymana. Zważywszy, że niektóre bardziej tradycyjne grupy osób mogą

sprzeciwiać się wymianie funkcji religijnej na świecką kościoła, argument dochowania choćby części duchowości będzie niezwykle ważny. Z pewnością łatwiej będzie przekonać sceptyków do biblioteki, niż dyskoteki, choć i takie są już obecne w Polsce, fakt że na razie w zborach poprotestanckich.

I jeszcze krótka refleksja dotycząca samej istoty procesu interesujących nas przekształceń. Przede wszystkim wiązać się one z koncepcjami postmodernizmu w architekturze. Funkcjonalność nie staje się prostą konsekwencją standaryzacji i uniwersalności, ale lokalnych potrzeb i mód budowlanych. Stąd często projekty nowych budynków, ale też adaptacji znacznie różnią się od siebie. Zróżnicowanie wzmaga sama bryła świątyni, materiały z których ją wykonano, kształt i wielkość okien, wielopoziomowość budowli itp. Te wszystkie elementy powodują, że nowa biblioteka w starym kościele stanie się poważnym wyróżnikiem gminy lub powiatu. Po drugie, współczesna wertykalna konstrukcja kryjąca się wewnątrz zabytkowej świątyni nie jest stała i łatwo ją wymieniać bez szkody dla gmachu, ponieważ posiada własny, niezależny od pierwotnego budynku system statyczny. Chociaż jest to wymuszone przez nadzór konserwatorski nad zabytkiem, jednocześnie może być opłacalne dla gminy, bo daje jej komfort zapasowego budynku w dobrym stanie technicznym. Trudno przewidzieć, jakie zapotrzebowanie pojawi się na niego za kilkanaście lub więcej lat. Być może znowu świątynia?

Tomasz Kruszewski jest pracownikiem Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii UMK w Toruniu.

PRZYPISY:

- ¹ http://www.jueterbog.eu/cms/front_content.php?idcat=110 (dostęp: 3.12.2008).
- ² http://www.klausblock.de/02_bauten/muencheberg/kirche_muencheberg.html (dostęp: 30.11.2008); <http://www.stadtpfarrkirche-muencheberg.de/de/index.php> (dostęp: 3.12.2008).
- ³ <http://www.stadtbibliothek.muehlhausen.de/index.htm> (dostęp: 30.11.2008); <http://www.architekten-thueringen.org/projekte/projekt.php?id=63> (dostęp: 30.11.2008).
- ⁴ G. Ruoff, *Umnutzung von Kirchengebäuden – eine Chance für Bibliotheken?*, Bibliothek 2006, nr 3, s. 325.
- ⁵ W. R. Zaspel: *Odbudowa, konserwacja i użytkowanie kościoła farnego w Müncheberg*, [w:] *Ruiny zabytków sakralnych – ochrona i adaptacja do nowych funkcji: materiały z międzynarodowej konferencji naukowej, Gubin 6-8 listopada 2008*, Gubin 2008, s. 423.
- ⁶ <http://www.donegallibrary.ie/libraryguide/buncrana.htm> (dostęp: 1.12.2008)
- ⁷ G. B. McCabe, *Planning for a new generation of public library buildings*, Westport 2000, s. 131.

Agnieszka Górka

Nowe budynki biblioteczne w Krakowie-Pychowicach

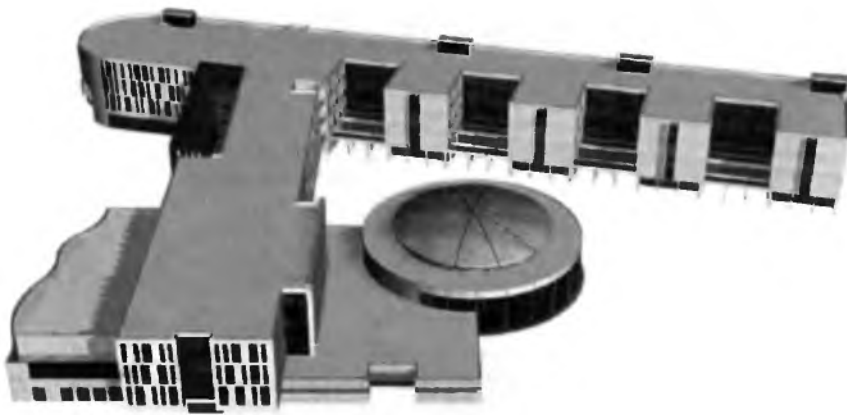
W ciągu ostatnich lat wybudowano na terenie Kampusu 600-lecia Odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego dwa nowoczesne budynki biblioteczne (obszar Kampusu obejmuje ok. 133 ha, w pobliżu natomiast znajdują się inwestycje Papińskiej Akademii Teologicznej PAT oraz tereny przyszłego Krakowskiego Parku Technologicznego i Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej). Pierwszy, należący do PAT, jest zlokalizowany na Ruczaju przy ul. Bobrzyńskiego 10, drugi to Biblioteka Wydziałowa Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego mieszcząca się przy ul. Stanisława Łojasiewicza 16.

Biblioteka Wydziałowa WZiKS UJ

Projekt Biblioteki Wydziałowej Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego (fot. 1) został wykonany przez zespół Agencji Projektowej Architektury „EKSP0” s.c., w składzie: mgr inż. arch. Krzysztof Kolen-dra, mgr inż. arch. Witold Nowak, mgr inż. arch. Adam Reczek oraz mgr inż. arch. Marta Lipska. Agencja ta ma na swoim koncie m.in. takie projekty, jak: Audytorium Maximum UJ, projekt zagospodarowania dziedzica w Muzeum Narodowym w Krakowie, oddział Muzeum Ks. Czartoryskich, czy Krakowska Szkoła Wyższa im. A. F. Modrzewskiego.

Zgodnie z przyjętą koncepcją, nowy budynek Biblioteki Wydziałowej WZiKS UJ zaprojektowany na rzucie koła został podzielony na dwukondygnacyjną część biblioteczną oraz zaplecze administracyjno-techniczne. Według założeń ma on pełnić funkcję ogólnodostępnej biblioteki naukowej oraz ośrodka informacji dla pracowników naukowych i studentów WZiKS UJ oraz całego krakowskiego środowiska akademickiego.

Funkcjonalność biblioteki została oparta na pięciu podstawowych założeniach: niekryżujących się dróg książki, bibliotekarza i użytkownika; potrójnej dostępności magazynu (z pomieszczeń gromadzenia i opracowywania zbiorów, wypożyczalni oraz czytelnicy); jednego poziomu

Fot. 1. Projekt Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ, z biblioteką wydziałową na planie koła, wykonany przez Agencję Projektową Architektury „EKSP0” s.c. w Krakowie

usytuowania głównych agend usługowych biblioteki na jednej kondygnacji; przemienności układów przestrzennych, czyli kształtowanie budynku o wysokiej wielofunkcyjności, charakteryzującym się elastycznością (tzn. funkcja danej kondygnacji czy też jej fragmentu nie jest z góry zdeterminowana) – wynika to w głównej mierze z wolnego dostępu do zbiorów oraz możliwości rozbudowy w miarę przyrostu księgozbioru¹. Rozwiązania funkcjonalne zastosowane w budynku mają zapewnić możliwość swobodnego oraz elastycznego przekształcania – w przyszłości – struktury wewnętrznej budynku.

W części bibliotecznej nowego gmachu może znajdować się 300 użytkowników równocześnie. Do ich dyspozycji zostały przygotowane pokoje przeznaczone do pracy grupowej oraz kilka pomieszczeń jednoosobowych do pracy indywidualnej. W budynku bibliotecznym znajdują się: katalogi (tradycyjne kartkowe oraz elektroniczne), czytelnie (w tym jedna multimedialna), stanowiska komputerowe oraz stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych. Całość została tak zaprojektowana, aby możliwy był w budynku wolny dostęp do zbiorów. Nowa biblioteka została wyposażona w 120 komputerów i bezprzewodowy Internet, co w znacznym stopniu pozwala na podwyższenie jakości oferowanych usług².

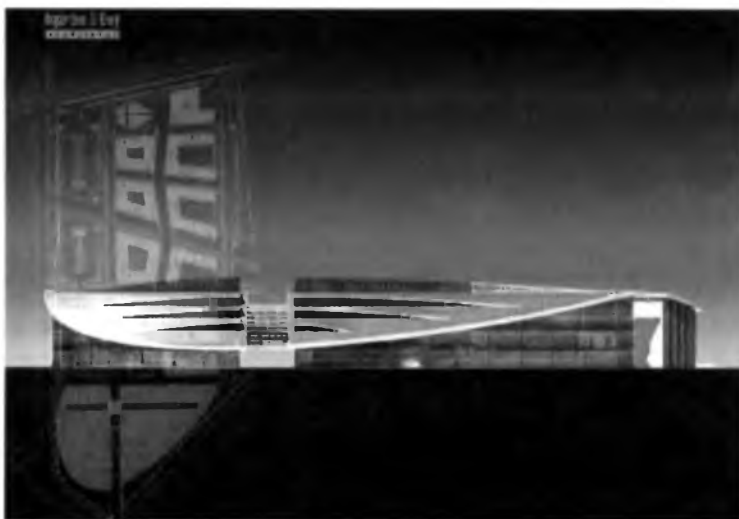
Niewątpliwą nowością, jaką może poszczycić się Biblioteka Wydziałowa WZiKS UJ, jest zastosowanie systemu zabezpieczenia i identyfikacji zbiorów, opartego na technologii RFID (Radio Frequency Identification)³, co w praktyce znaczy, że około 50 tys. woluminów zostało opatrzo-

nych etykietami zwanymi chipami, które w znacznym stopniu usprawniają pracę bibliotekarzy. Dzięki zastosowaniu najnowszych rozwiązań technicznych oraz architektonicznych Biblioteka Wydziałowa WZiKS UJ ma szansę stać się nowoczesnym centrum edukacyjnym oraz instytucją kulturotwórczą, przyjazną użytkownikom.

Obecnie w bibliotece trwa odbiór techniczny poszczególnych pomieszczeń. W ostatnim tygodniu stycznia 2009 r. planowane jest przeniesienie zbiorów – można więc liczyć na to, iż w nowym semestrze biblioteka powinna być w pełni dostępna dla czytelników⁴.

Biblioteka PAT

Gmach biblioteki PAT zlokalizowany na terenie Kampusu 600-lecia Odnowienia UJ, zlokalizowany przy ul. Bobrzyńskiego 10, w założeniach będzie mógł pomieścić około 2 milionów woluminów książek. Głównym zadaniem nowego budynku Biblioteki ma być scalenie rozproszonych zbiorów, które obecnie znajdują się w trzech miejscach: Biblioteka Główna PAT zajmuje pomieszczenia w budynku Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej przy ul. Podzamcze 8, w budynku dydaktycznym PAT przy ul. Franciszkańskiej 1 oraz przy ul. Sławkowskiej 24. Ten zabieg ma na celu podniesienie jakości oferowanych usług. Prace budowlane rozpoczęto w listopadzie 2000 r., natomiast 17 sierpnia 2002 r. Jan Paweł II pobłogosławił powstający w Pychowicach kampus uniwersytecki oraz bibliotekę PAT.

Fot. 2. Projekt budynku biblioteki PAT pracowni architektonicznej „Ingarden & Ewý Architekci” z Krakowa

Koncepcją urbanistyczną zespołu projektującego budynek biblioteki PAT było „*przywołanie pamięci historycznych układów urbanistycznych, charakteryzujących się czytelnością, odpowiednią i sprawdzoną skalą. Kompozycja zespołu urbanistycznego oparta została na analogii do ulicy Kanoniczej w Krakowie, przy której znajduje się obecna siedziba PAT*”³. Autorami projektu (fot. 2) są krakowscy architekci dr arch. Krzysztof Ingarden oraz arch. Jacek Ewý. Spośród krakowskich projektów i realizacji pracowni architektonicznej „Ingarden & Ewý Architekci” należy wymienić zrealizowany według ich projektu: Zespół Nauk Biologicznych UJ, Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” oraz Pawilon Wystawowo-Informacyjny „Wyspiański 2000”.

W tym nowoczesnym pod względem architektonicznym, czterokondygnacyjnym budynku, wybudowanym na planie zbliżonym do trójkąta, przewidziano m.in.:

- na parterze magazyn zwarty, hall z powierzchnią wystawową, szatnię, salę konferencyjną, intrologatorię, pomieszczenia do konserwacji zbiorów, garaże i pomieszczenia techniczne;
- na pierwszym piętrze – katalogi, księgozbiór otwarty, wypożyczalnię, informatorium, pomieszczenia do pracy indywidualnej, pomieszczenia administracyjne oraz salę dydaktyczno-szkoleniową;
- na drugim piętrze – księgozbiór otwarty, czytelnie, działły starych druków i zbiorów spe-

cialnych z czytelnią, pracownie gromadzenia i opracowania druków zwartych i czasopism, wymiany i komputeryzacji;

- na piątym trzecim – powierzchniowo najmniejszym – czytelnie audiowizualne oraz do pracy zespołowej.

Podobnie jak i w przypadku Biblioteki Wydziałowej WZiKS UJ, projekt biblioteki PAT zakładał: utworzenie biblioteki dla całej uczelni, a przede wszystkim dla jej pracowników naukowych i studentów oraz dla seminariów duchownych i instytucji kościelnych z nią współpracujących; budowę gmachu o strukturze modułowej, pozwalającej dostosowywać pomieszczenia do zmieniających się w przyszłości potrzeb; wyposażenie pomieszczeń w nowoczesne urządzenia techniczne do wyszukiwania informacji oraz przechowywania zbiorów; zapewnienie szybkiego połączenia komputerowego z innymi bibliotekami i instytucjami w kraju i za granicą; posiadanie wystarczającej liczby pomieszczeń dla czytelników i pracowników oraz powierzchni dla powiększających się zbiorów; zapewnienie czytelnikom możliwie szerokiego wolnego dostępu do zbiorów; zapewnienie optymalnych warunków obsługi czytelników i pracy bibliotekarzy; zagospodarowanie otoczenia eliminującego hałas; zapewnienie dostatecznej liczby miejsc parkingowych; zabezpieczenie terenu pod dalszą rozbudowę⁶.

Docelowa wielkość biblioteki ma wynosić około 15 000 m², natomiast jej budowa jest podzielona na dwa etapy. W pierwszym etapie – obecnie

realizowanym – powstał czterokondygnacyjny budynek, który może pomieścić około miliona dokumentów. Obecnie zaledwie 1/5 całej powierzchni użytkowej jest w pełni wykończona i wyposażona⁷. W maju 2007 r. nastąpiło przeniesienie do nowego budynku bibliotecznego Międzywydziałowej Czytelni Czasopism.

Na 2009 r. planowane jest zakończenie wszelkich prac budowlano-wykończeniowych pozostałej powierzchni oraz wyposażenie pomieszczeń w odpowiednie urządzenia potrzebne do funkcjonowania biblioteki. Oddanie całego gmachu bibliotecznego do użytku przewidziano na wiosnę 2010 r. W dalszej perspektywie (około 30 lat) przewidywana jest budowa drugiego skrzydła biblioteki z magazynami mogącymi pomieścić ok. 2,5 mln woluminów⁸.

Dzięki nowo powstałym budynkom bibliotecznym znajdującym się na terenie Kampusu 600-lecia Odnowienia UJ, obejmującym również III Kampus UJ, PAT oraz Krakowski Park Technologiczny, okolice Pychowic mają wielką szansę stać się nie tylko nowoczesną pod względem architektonicznym wizytówką Krakowa, ale przede wszystkim centrum polskiej nauki.

Agnieszka Górska jest doktorantką w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UJ.

PRZYPISY:

- ¹ Boruta, Jerzy oprac. *Program funkcjonalno-użytkowy WZiKS UJ*.
- ² Biblioteka Wydziałowa Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego [dok. elektr.]. <http://biblioteka.wzks.uj.edu.pl/budowa/budowa1.php> [odczyt: 11.12.2008].
- ³ Technologia RFID, która pomalu wkracza w progi bibliotek ma na celu w głównej mierze usprawnienie pracy bibliotekarzy. Etykiety radiowe RFID mogą być wykorzystywane w różnych obszarach funkcjonowania biblioteki.
- ⁴ Informacje uzyskane dzięki uprzejmości kierownika Biblioteki Wydziałowej WZiKS UJ Jacka M. Radwana, na potrzeby artykułu, przygotowywanego w styczniu 2009 r.
- ⁵ K. Ingarden, Z. Kwapien: *Biblioteka Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie*. EBIB Nr 4/2001 (22) [dok. elektr.]. <http://ebib.oss.wroc.pl/2001/22/ingarden.html> [odczyt: 22.12.2008].
- ⁶ Biblioteka Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie [dok. elektr.] <http://www.pat.krakow.pl/biblioteka.php?id=bib25> [odczyt: 10.12.2008].
- ⁷ Dane ze stycznia 2009 r. Powierzchnia użytkowa całości budynku wynosi ok. 9500 m².
- ⁸ Informacje uzyskane dzięki uprzejmości dyrektora Biblioteki PAT ks. dra hab. Jana Bednarczyka, na potrzeby artykułu, przygotowywanego w styczniu 2009 r.

Źródła ilustracji:

Fot. 1. Biblioteka Wydziałowa Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego [dok. elektr.]. <http://biblioteka.wzks.uj.edu.pl/budowa/budowa1.php> [odczyt: 18.01.2009].

Fot. 2. Ingarden & Ewý Architekti [dok. elektr.]. http://www.ingarden-ewy.com.pl/_polish/ingarden.html [odczyt: 15.12.2008].

Jadwiga Wojtczak

Praktyki studenckie przyszłych bibliotekarzy

Nowy leksykon PWN podaje kilka znaczeń terminu „praktyka”. Najważniejsze z nich to:

- świadoma, celowa działalność ludzka, zwykle przeciwstawiana teorii,
- doświadczenie zdobyte w tej działalności,
- okres szkolenia, wprawiania się w wykonywaniu jakiegoś zawodu lub odbywanie stażu w jakiejś instytucji.

Deklaracja Bolońska a standardy kształcenia

W dniu 19 czerwca 1999 r. ministrowie edukacji 29 państw podpisali Deklarację Bolońską¹. W następnych latach dołączały kolejne kraje. Podstawowym celem była unifikacja systemów szkolnictwa wyższego krajów europejskich. Jej realizacja wprowadza m.in. system kształcenia oparty na dwóch/trzech poziomach: licencjatu, magisterskich studiów uzupełniających i studiów doktoranckich.

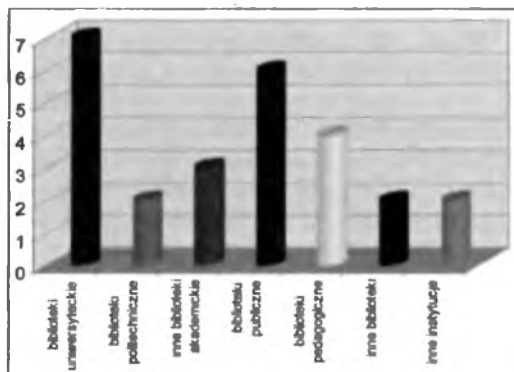
W maju 2005 r. odbyła się w Bergen Konferencja Ministrów Edukacji państw uczestniczących w Procesie Bolońskim. Wzięły w niej udział delegacje wszystkich krajów biorących udział w tym przedsięwzięciu. Ministrowie przyjęli dwa dokumenty stanowiące podstawę do kształtowania krajowych systemów szkolnictwa wyższego. Jednym z nich były *Standardy i wskazówki dotyczące zapewnienia jakości kształcenia*.

12 lipca 2007 r. zostało podpisane w Polsce *Rozporządzenie w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by*

prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki². Opracowane zostały także standardy dla kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, w których zostały omówione kwalifikacje absolwenta, ramowe treści kształcenia z określoną minimalną liczbą godzin zajęć dla treści podstawowych i kierunkowych. Zawarto w nim również adnotację na temat praktyk zawodowych oraz inne wymagania i zalecenia. W *Standardach kształcenia dla studentów I stopnia* zaznaczono, że „praktyki powinny trwać nie krócej niż 4 tygodnie. Zasady i formę praktyk ustala jednostka uczelni prowadząca kształcenie”³.

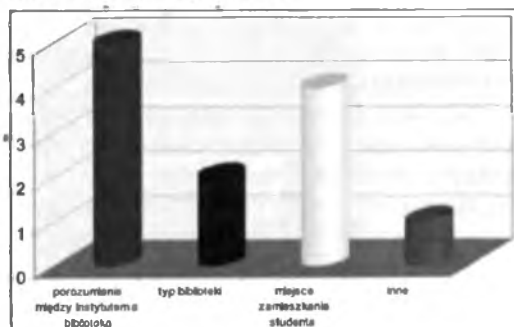
Praktyki zawodowe w programie studiów

Informację naukową i bibliotekoznawstwo jako kierunek kształcenia na poziomie I i II stopnia obecnie realizuje (bądź kontynuuje program pięcioletni) w Polsce 9 ośrodków, w tym 7 uniwersyteckich w: Lublinie, Łodzi, Katowicach, Krakowie, Toruniu, Warszawie i Wrocławiu oraz 2 akademickie – w Kielcach i Krakowie. Na przełomie stycznia i lutego 2008 r. do wszystkich ośrodków rozesłano ankietę. Sześć z nich ankietę wypełniło i odesłało. Niestety nie otrzymano odpowiedzi z trzech uczelni: Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Akademii Pedagogicznej w Krakowie i z Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach. Ankieta składała się z 7 pytań dotyczących studenckich praktyk zawodowych. Zawierała zarówno pytania otwarte, jak i zamknięte, które w większości przypadków dawały możliwość wielokrotnego wyboru, stąd suma odpowiedzi na te pytania przekracza liczbę badanych placówek. Przy opracowaniu wyników ankiety wykorzystano także dostępne informacje znajdujące się na stronach internetowych wszystkich ośrodków kształcenia.

Rys. 1. W jakich placówkach studenci najczęściej odbywają praktyki?

W pytaniu 1 zapytano o placówki, w których studenci najczęściej odbywają praktyki. Spośród 7 podpowiedzi wybierano najczęściej biblioteki uniwersyteckie i publiczne.

Rys. 2. Jakie kryteria mają największe znaczenie przy wyborze miejsca odbycia praktyki?

Na pytanie 2 o kryteria wyboru miejsc praktyk w większości przypadków zaznaczano odpowiedź: „porozumienie między instytutem a biblioteką” oraz „miejsce zamieszkania studenta”.

Propozycji miejsca wyboru praktyki w poszczególnych uczelniach dotyczyło 3 pytanie ankiety. Odpowiedzi były niemalże identyczne. Miejsce odbycia praktyki przedstawić może zarówno opiekun praktyk, jak i student (odpowiedź z 5 formularzy ankiet oraz z 1 strony WWW). W jednym przypadku zaznaczono, że „opiekun praktyk ma obowiązek znaleźć miejsce praktyki, ale akceptuje też miejsca zaproponowane przez studentów”.

Kolejne pytania 4 i 5 dotyczyły liczby godzin praktyk w programie studiów oraz terminy, jakie obowiązują studentów przy zaliczeniu praktyk. Tu odpowiedzi były najbardziej zróżnicowane. Studenci studiów I stopnia mają obowiązek zaliczenia: w Krakowie i Lublinie – 60 godzin praktyk, w Łodzi i Wrocławiu – 120 godzin, w Toruniu – dwa razy po 126 godzin. Najwięcej godzin dla studentów stacjonarnych przewiduje ośrodek warszawski – dwa razy po 156 godzin. Dwie uczelnie podały także informację o liczbie godzin praktyk dla studentów zaocznych: we Wrocławiu – 60 godzin i w Warszawie – dwa razy po 90 godzin.

Na studiach II stopnia największy wymiar praktyk mają studenci Uniwersytetu Warszawskiego – 156 godzin na studiach dziennych i 90 na studiach zaocznych. Rozpiętość wymiaru godzin praktyk studentów studiów pięcioletnich jest dość duża. Studenci I stopnia w większości przypadków odbywają praktyki po 2 semestrze, natomiast studenci studiów uzupełniających na lub

Zestawienie wymiaru godzin praktyk studenckich

Ośrodek kształcenia	Studia I stopnia (licencjackie)		Studia II stopnia (uzupełniające)		Pięcioletnie studia magisterskie	
	liczba godzin	kiedy?	liczba godzin	kiedy?	liczba godzin	kiedy?
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa. Uniwersytet Jagielloński	60	po II roku na wakacjach lub w trakcie 6 semestru	120	po I roku na wakacjach lub w trakcie 4 semestru	180	po II roku na wakacjach lub w trakcie 6 semestru; po IV roku na wakacjach lub w trakcie 10 semestru
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej	60	w trakcie 2 i 3 semestru	30	w trakcie 2 semestru	120	w trakcie II i III roku; po IV roku
Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Uniwersytet Łódzki	2x 60	po 2 i 4 semestrze	–	–	3x 120 (dienne); 2x 90 (zaoczne)	po 2, 4 i 8 semestrze (dienne); po 4 i 8 semestrze (zaoczne)
Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii. Uniwersytet Mikołaja Kopernika	2x 126	po I i II roku studiów	60	śródroczna na I roku studiów	–	
Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych. Uniwersytet Warszawski	2x 156 (dienne) 2x 90 (zaoczne)	po 2 i 4 semestrze (dienne); po 2 i 4 semestrze (zaoczne)	156 (dienne) 90 (zaoczne)	po 7 semestrze (dienne); po 7 semestrze (zaoczne)	–	
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa. Uniwersytet Wrocławski	120 (dienne) 60 (zaoczne)	po 4 semestrze	–	–	240	po 4 i po 8 semestrze
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej*. Uniwersytet Śląski	2x 144 (dienne) 2x 72 (zaoczne)	po I i II roku studiów (dienne); po I i II roku studiów (zaoczne)			brak danych	
Instytut Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa*. Akademia Świętokrzyska	brak danych					
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa*. Akademia Pedagogiczna im. KEN, Kraków	Praktyka I – w bibliotece publicznej, dwutygodniowa, 60 godz. (październik) Praktyka II – w bibliotece naukowej, tygodniowa, 30 godz. (październik) Praktyka III – w bibliotece szkolnej, 90 godz. (śródroczna) Praktyka IV – w bibliotece szkolnej, 60 godz. (śródroczna) Praktyka V – w bibliotece szkolnej, specjalizacyjna, 60 godz. (śródroczna)					

* Informacja ze stron domowych z dnia 01.03.2008 r.

po I roku. Występuje tu jednak także duża różnorodność. Problematykę tę szczegółowo przedstawia tabela.

Pytania 6 i 7 dotyczyły praktyk studentów studiów zaocznych oraz studentów pracujących w bi-

bliotekach (studiujących w trybie dziennym lub zaocznym). Z odpowiedzi wynika, że we wszystkich badanych ośrodkach praktyki obowiązują studentów w obu przypadkach.

Na podstawie odpowiednich zaświadczeń z za-
kładu pracy mogą być jednak z praktyk zwolnie-
ni. Uzależnione jest to m.in. od:

- opinii przełożonego i opiekuna praktyki,
- stażu pracy,
- zajmowanego stanowiska,
- odbycia szkolenia wewnętrznego,
- zakresu obowiązków i jego zgodności z pro-
gramem praktyki,
- pracy w bibliotece, także w formie wolontaria-
tu (zwolnienie z praktyk określa regulamin),
- czasu pracy – zwolnienie z praktyk zawodo-
wych (wyłącznie po 2 semestrze) uzależnione
jest od zatrudnienia w bibliotece na pełnym
etacie oraz minimum 2-letniego stażu pracy,
- pracy w bibliotece we wcześniejszym okresie.
Osoby niezatrudnione obecnie w bibliotece,
które przepracowały co najmniej 6 miesięcy na
stanowisku bibliotekarskim w ciągu ostatnich
4 lat i zajmowały się pracami zgodnymi z tema-
tyką praktyki (np. opracowaniem dokumentów
lub odbyły szkolenia wewnętrzne w zakresie
objętych praktyką).

Wnioski z przeprowadzonych badań są nastę-
pujące:

- Biblioteki uniwersyteckie, publiczne i pedago-
giczne to placówki, w których najczęściej od-
bывают się praktyki studenckie. Wynika to
głównie z faktu zawartego porozumienia mię-
dzy instytutem a biblioteką. Umowa taka czę-
sto odnawiana jest co roku. Jest to oczywiście
z korzyścią dla studentów. Biblioteki, w któ-
rych odbywają się praktyki mają już wyprac-
owane metody szkoleń przyszłych biblioteka-
rzy, posiadają specjalnie przystosowane dla
nich stanowiska. Miejsca praktyk to najczę-
ściej duże biblioteki o rozbudowanej struktu-
rze, w której obecny student a przyszły pracow-
nik biblioteki ma szansę zapoznać się z funkcyj-
nowaniem poszczególnych działów oraz zaob-
serwować wzajemne ich współdziałanie.
- Nie bez znaczenia jest miejsce zamieszkania
studenta. Obowiązujące *Rozporządzenie Rady
Ministrów z dnia 12 sierpnia 1991 r. w spr-
awie studenckich praktyk*⁴ reguluje na podsta-
wie porozumienia między uczelnią a zakładem
pracy sprawy zabezpieczenia studentom zakwa-
terowania oraz całodziennego wyżywienia, ale
w przypadku odbywania praktyki w miejscu
zamieszkania koszty te można znacznie zredu-
kować.

- Liczba godzin praktyk dla kierunku informacja
naukowa i bibliotekoznawstwo jest w polskich
uczelniach dosyć zróżnicowana. Wspomnia-
ne już wcześniej Rozporządzenie w sprawie
standardów kształcenia dla poszczególnych
kierunków oraz poziomów kształcenia zakłada
dość dużą swobodę w programach kształce-
nia oraz w liczbie godzin przeznaczonych na
praktyki w poszczególnych ośrodkach. Oblig-
atoryjnie jest mowa jedynie o wymogu prak-
tyk w wymiarze minimum 4 tygodni. Liczba
godzin w niektórych ośrodkach bywa nawet
3-5-krotnie większa (tabela 1). Dotyczy to za-
równo I, jak i II poziomu kształcenia oraz stu-
diów pięcioletnich. Zastanawiająca jest tak
duża rozbieżność. Nasuwa się więc w tym miej-
scu pytanie: jaka liczba godzin praktyk jest
optymalna?

Natomiast jednoznaczne wnioski wynikają
w przypadku studentów studiujących w trybie
zaocznym oraz zatrudnionych w bibliotekach.
Praktyki obowiązują wszystkich studentów, ale
z różnych powodów – związanych bezpośrednio
z miejscem, trybem, stażem i/lub charakterem pra-
cy. Mogą oni także starać się o zaliczenie prakty-
ki na podstawie odpowiedniego zaświadczenia
z miejsca pracy.

*Jadwiga Wojtczak jest pracownikiem Biblioteki Głów-
nej i OINT Politechniki Wrocławskiej.*

PRZYPISY:

¹ Informacja ogólna o Procesie Bolońskim [online].
Warszawa: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższe-
go, 2008 [dostęp 07.03.2008]. Dostępny w Interne-
cie: http://www.nauka.gov.pl/mn/index.jsp?place=Menu08&news_cat_id=953&layout=2

² Rozporządzenie z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów
kształcenia (...) [online]. Warszawa, 2007 [dostęp
07.03.2008]. Dostępny w Internecie: <http://isip.sejm.gov.pl/servlet/Search?todo=file&id=WDU20071641166&type=2&name=D20071166.pdf>

³ Standardy kształcenia dla poszczególnych kierunków
studiów: Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo
[online]. Wł.: Warszawa: Ministerstwo Nauki i Szkol-
nictwa Wyższego, 2007 [dostęp 07.03.2008]. Do-
stępny w Internecie: http://www.bip.nauka.gov.pl/_gAllery/23/61/2361/44_informacja_naukowa_i_bibliotekoznawstwo.pdf

⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia
1991 r. w sprawie studenckich praktyk (Dz. U. z dnia
19 sierpnia 1991 r.) [online] Warszawa 2008 [dostęp
07.03.2008]. Dostępny w Internecie: <http://www.psrp.org.pl/zalaczniki/praktyki.htm>

Monika Prokopiuk
Mirosław Matyja

Muzeum Polskie i Biblioteka w Rapperswilu

Biblioteka i archiwum Muzeum Polskiego na zamku w miejscowości Rapperswil w Szwajcarii to niewątpliwie swoisty fenomen w dziejach polskiej kultury na emigracji; stanowi bibliotekarski wyjątek na terytorium państwa helweckiego. To jedyna tego typu biblioteka w tym kraju, która prowadzona jest przez polskich emigrantów, biblioteka o bardzo interesujących tradycjach historycznych. Instytucja ta kultywuje polskie tradycje emigracyjne w Szwajcarii i pośredniczy kulturowo między obydwojoma krajami.

To polscy emigranci byli szczodrymi ofiarodawcami dzieł sztuki, publikacji książkowych, zbiorów broni i archiwaliów dla Biblioteki w Rapperswilu, w przekonaniu, że tylko tu przetrwają one trudne czasy.

Muzeum Polskie w Rapperswilu ma za sobą długą tradycję, która wiąże się bezpośrednio z dziejami Polski w ostatnich dwóch stuleciach. Historia Muzeum obejmuje trzy okresy (1870-1927, 1936-1952 oraz od 1975 do chwili obecnej), w których działało ono w różnych formach, bezpośrednio związanych z ówczesną sytuacją polityczną w Polsce.

Lata 1870-1927

W roku 1870 hrabia Władysław Broël-Plater wynajął od gminy Rapperswil trzynastowieczny zamek i rozpoczął własnym kosztem jego odbudowę. W zamku urządził początkowo muzeum pamiątek polskich. Stopniowo Muzeum rozrastało się, finansowane przez polskie ziemiaństwo na emigracji, i to wsparcie uchroniło je przed kompletną dewastacją.

Działalność wydawniczą Muzeum w Rapperswilu rozpoczęło w 1872 r. dziełem *Album Muzeum w Rapperswilu*, następnie wydano m.in. *Kościuszko. Biografia z dokumentów wysnuta* (1894), *Pisma Franciszka Duchyńskiego* (1901), *Bitwy i potyczki 1863-1864* (1913).

W Muzeum Polskim w Rapperswilu założono Bibliotekę i związane z nią archiwum. Nie bez

przyczyny utworzono wówczas urząd bibliotekarza, który z czasem zyskiwał na znaczeniu.

Pierwszym bibliotekarzem w Rapperswilu był Zygmunt Wasilewski (1892-1894), po nim stanowisko to piastowały takie osobistości, jak: Stefan Żeromski (1892-1896), Romuald Mielczarski (1896-1899), Stanisław Grabski (1899-1901), Florian Znaniecki, Kazimierz Woźnicki, Wacław Karczewski (1901-1910), Władysław Kłyszewski, Stanisław Zieliński (1910-1915), Adam Lewak (1915-1927) i wielu innych.

Podstawą Biblioteki rapperswilskiej stały się w początkowym okresie zbiory Leonarda Chodźki (1800-1871), zakupione do Muzeum w 1874 r. Rapperswil otrzymywał zbiory archiwalne instytucji emigracyjnych, szczególnie z okresu Wielkiej Emigracji i uzupełniające je, współczesne druki, sztychy i mapy. W 1883 r. trafiły do Muzeum archiwalia Władysława Platera, dzieła dotyczące dziejów 1863 r. i emigracji w Szwajcarii po upadku powstania styczniowego. Rodziny emigrantów przekazywały konsekwentnie swoje zbiory Muzeum rapperswilskiemu w postaci książek, rękopisów i cennych pamiątek, związanych z historią Polski i polskiej emigracji.

W 1916 r. podjęto prace nad katalogiem rzeczowym pod kierunkiem ówczesnego bibliotekarza A. Lewaka. W tym czasie wypożyczano dla Polonii szwajcarskiej przeciętnie 4-5 tysięcy książek rocznie.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r., aktualna stała się kwestia wykonania testamentu hrabiego Platera, tj. przekazania zbiorów rapperswilskich do Polski. Rezolucje w tej sprawie powziął Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej w 1921 r. W 1927 r. marszałek Józef Piłsudski podpisał akt przejęcia i zabezpieczenia zbiorów rapperswilskich. Zbiory Muzeum i Biblioteki przewieziono do Warszawy specjalnym pociągiem 14 października 1927 r.. Biblioteka i archiwum stanowiły w Bibliotece Narodowej wydzielony zespół pod nazwą „Bibliotheka rapperswilianska”, którym kierował A. Lewak. Zaś zbiory muzealne przekazano do Muzeum Narodowego oraz do Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie. Według sprawozdania z 1927 r. Biblioteka rapperswilska posiadała wówczas: 3.000 dzieł sztuki, 92.000 pozycji książkowych, broszur i czasopism, 27.000 archiwaliów, 20.000 sztychów, 9.000 medali i monet, 1.400 map i atlasów. Oprócz tego zbiory wzbogacały liczne zapisy nutowe i fotografie.

Przez ponad pół wieku gromadzono w Rapperswilu również wydawnictwa polskie, pojawiają-

ce się za granicą; zebrano emigracyjne druki ulotne, czasopisma wydawane w okresie Wielkiej Emigracji i literaturę polityczną na emigracji.

Lata 1936-1952

Po 1936 r. w zamku rapperswilskim reaktywowano działalność kulturalną pod protektoratem polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, m.in. organizowano ponownie wystawy, odczyty i sympozja. Nowo powstałą instytucję nazwano Muzeum Polski Współczesnej. Jej zadaniem była popularyzacja polskiej sztuki i osiągnięć niepodległej Rzeczypospolitej.

W roku 1940 w Szwajcarii zostało internowanych około 13 tys. żołnierzy z armii polskiej walczącej we Francji. Muzeum prowadziło w obozach internowanych pracę oświatową i kulturalną, m.in. bardzo popularna była również biblioteka objazdowa.

W Polsce, w czasie II wojny światowej, najwartościowsza część zbiorów archiwalnych i bibliotecznych spłonęła częściowo w 1939 r., a spalona całkowicie została przez hitlerowców po Powstaniu Warszawskim w 1944 r. Zdołano uratować zaledwie około 50 rękopisów – znajdujących się obecnie w Bibliotece Narodowej.

Po wojnie kontrolę nad Muzeum w Rapperswilu przejął rząd PRL. Władze miasta i gminy nie godziły się jednak ze stopniowym przekształcaniem Muzeum i Biblioteki w enklawę władzy komunistycznej w Szwajcarii. Dzierżawa została wymówiona, a instytucję zamknięto na mocy wyroku sądowego w 1951 r. Jej zbiory wywiezione zostały do Polski.

Muzeum Polskie i Biblioteka współcześnie

Zbiory platerowskiego Muzeum wróciły więc w 1927 r. do wolnej Polski, ale jego idea stała się po II wojnie światowej w Szwajcarii – z uwagi na ówczesną sytuację polityczną – ponownie aktualna. Załączek obecnego Muzeum stworzyło w 1954 r. polsko-szwajcarskie Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu. Jego twórcami byli Szwajcarzy oraz Polacy, mieszkający na emigracji i nie akceptujący władzy komunistycznej w Polsce. W 1975 r. otwarto na zamku w Rapperswilu ponownie Muzeum Polskie, którego nieodłączną częścią jest Biblioteka. Obecna Biblioteka została otwarta 20 czerwca 1987 r. Gromadzi ona ponownie cenne zbiory – zarówno z lat dawnych, jak i współczesnych. W 1978 r. powstała w Rapperswilu Polska Fundacja Kulturalna

„LIBERTAS”, wspierająca działalność Muzeum Polskiego. Fundacja ta oparta jest prawnie na ustawodawstwie szwajcarskim.

Przegląd zbiorów Biblioteki

Aktualne zbiory Muzeum prezentowane są w salach tematycznych obrazujących kolejno: stosunki polsko-szwajcarskie i działalność Polaków w kraju Helwetów, historię polskiej emigracji na Zachód, sylwetki wielkich Polaków (Kopernika, Chopina, Mickiewicza, Curie-Skłodowskiej, Paderewskiego, laureatów literackiej nagrody Nobla), walkę Polaków za wiarę i wolność, w tym dzieje 2. Dywizji Strzelców Pieszych, internowanej w Szwajcarii w roku 1940, sztukę polską i oczywiście historię Muzeum Polskiego w Rapperswilu. W ramach stałej ekspozycji w Muzeum można obejrzeć niepowtarzalne cenne starodruki, m.in.:

- Mikołaja Kopernika „De revolutionibus orbium coelestium” (Bazylea 1565);
- „Kronika polska” Marcina Kromera (Bazylea 1558);
- Zacutto Yuchasina „Kronika Żydów krakowskich” (Kraków 1586), wydanie w jęz. hebrajskim;
- „Nowy Testament” po polsku J. Wujka (1593);
- Piotra Skargi „Roczne dzieje Koscielne ...” (Kraków 1607);
- widoki miast polskich pochodzących z „De rebus a Carolo Gustavo Sueciae Rege gestis” (Norymberga 1696).

Do podstawowych zespołów tematycznych Biblioteki należy również literatura traktująca o polskim dorobku intelektualnym i historycznym oraz książce polskiej. Ważną częścią zbiorów jest także prasa i periodyki oraz literatura warsztatowa Muzeum. Z beletrystyki w Bibliotece dostępne są głównie klasyczne dzieła z literatury polskiej, w tym wszelkiego rodzaju jej obcojęzyczne tłumaczenia.

Całość zbiorów – to obecnie około 25.000 książek, publikowanych w różnych językach europejskich.

W rapperswilskiej Bibliotece znajdują się również tzw. zbiory specjalne. Są to starodruki, rękopisy, sztychy oraz historyczne mapy. Zbiory te są przede wszystkim darowiznami znanego polskiego archiwisty w Londynie, Romana Umiaostowskiego, Jadwigi i Jana Nowak-Jeziorańskich oraz emigrantów polskich w Szwecji.

Muzeum i Biblioteka nie są subwencjonowane przez władze państwowe i nie posiadają sta-

łych pracowników etatowych. Cała kadra pracowników to wolontariusze, przeważnie zamieszkali w Szwajcarii, a także eksperci dojeżdżający z Polski. Instytucję nadal utrzymuje i nią zarządza Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Polskiego w Rapperswilu oraz wspomaga finansowo wspomniana Polska Fundacja Kulturalna „Libertas” w Szwajcarii.

I na koniec....

Charakterystyczną cechą działalności Muzeum i Biblioteki była zawsze zgodna współpraca Polaków ze Szwajcarami, którzy popierali polskie aspiracje wolnościowe i byli rzecznikami polskiej przynależności polityczno-kulturowej do Europy Zachodniej. Świadczy o tym fakt, iż rocznie zwiedza te instytucje około pół miliona turystów.

Dlatego też wciąż aktualne jest hasło wyryte na stojącej przed rapperswilskim zamkiem „Polskiej Kolumnie Wolności”: „MAGNA RES LIBERTAS” – WOLNOŚĆ TO WIELKA RZECZ.

W ostatnim czasie współpraca polsko-szwajcarska w Rapperswilu zaczęła się jednak chwiać w swoich posadach – tzw. grupa „Pro Schloss” ma inny pomysł na zagospodarowanie zamku w Rapperswilu niż przechowywanie w nim polskiego dziedzictwa kultury. Wpływowi członkowie grupy, skupieni wokół redakcji gazety „Obersee Nachrichten” i miejscowego klubu hokejowego, są protagonistami utworzenia na zamku nowego, miejskiego muzeum i w związku z tym żądają likwidacji Muzeum Polskiego. Dyrektor Muzeum i Biblioteki Anna Buchmann zwraca uwagę na fakt, iż obecna umowa na wynajem jest przedłużana przez gminę w Rapperswilu co pięć lat, zaś obecna umowa wygasa w 2011 r. i zakłada dwuletni okres wypowiedzenia. Anna Buchmann jest zdania, że warto walczyć o przetrwanie Muzeum i Biblioteki, i zapowiada zbieranie podpisów pod petycją, którą chce skierować do władz szwajcarskiej gminy.

Informacje praktyczne

W rapperswilskiej Bibliotece można wypożyczać książki, jest również wyposażona w czytelnice, natomiast starodruki są do wglądu na miejscu. W 1996 r. w Bibliotece wprowadzono system komputerowy.

Biblioteka jest otwarta w każdą pierwszą i trzecią sobotę miesiąca w godzinach 14.00-17.00 lub po uprzednim zamówieniu wizyty.

Adres biblioteki:

Bibliothek des Polenmuseums, Postfach 1251,
8640 Rapperswil
Telefon: ++41/ 55 210 18 62, ++41/ 55 210 18 61
Fax: ++41/ 55 210 06 62
E-Mail: biblioteka.polka@swissonline.ch

Monika Prokopiuk pracuje na stanowisku starszego bibliotekarza w bibliotece Zamiejscowego Wydziału Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej. Dr doc. Mirosław Matyja jest docentem Uniwersytetu Bernńskiego i pracownikiem naukowym Biblioteki Uniwersyteckiej w Bernie (Szwajcaria).

Anna Stasiewicz-Jakubik

O bibliotekach brytyjskich w Polsce z perspektywy Biblioteki Brytyjskiej w Gdańsku

70 lat obecności British Council w Polsce wydaje się być dobrą okazją do zaprezentowania sieci bibliotek brytyjskich działających w ośmiu miastach pod patronatem uniwersytetów i we współpracy z British Council.

British Council to instytucja kulturalno-educacyjna, której głównym celem jest promocja języka i kultury Wielkiej Brytanii. Biura British Council znajdują się na całym świecie, a jedno z pierwszych przedstawicielstw otwarto w 1938 r. w Warszawie. I to właśnie w stolicy działała przez wiele lat (od 1946 r.) jedyna w Polsce biblioteka oferująca publiczności dostęp do literatury w języku angielskim. W 1959 r. na mocy porozumienia między BC a UJ utworzono Bibliotekę British Council w Krakowie (istniała do 2000 r., obecnie działa tam biuro British Council). Po ponad 25 latach – w 1985 r. – rozpoczęła działalność Biblioteka British Council przy Uniwersytecie Wrocławskim, a rok później przy Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Pod koniec lat 80. i na początku 90. British Council podpisało umowy o współpracy z siedmioma kolejnymi uczelniami. Umowa o współpracy między BC a Uniwersytetem Gdańskim zawarta w 1990 r. jasno określała zakres obowiązków i podział zadań: *British Council zobowiązuje się regularnie dostar-*

czać książki, czasopisma i bieżącą prasę (...). Wydawnictwa gromadzone w Bibliotece dotyczyć będą następujących dziedzin: informacja naukowa, język i literatura angielska, językoznawstwo, historia i ogólna wiedza o Wielkiej Brytanii. Ponadto udostępniony zostanie obszerny księgozbiór zawierający pozycje o różnorodnej tematyce, w tym także beletrystykę brytyjską. (...) Biblioteka prowadzona będzie na zasadzie wolnego dostępu do półek, a z jej zbiorów korzystać będą zarówno członkowie społeczności akademickiej, jak i szeroka publiczność Gdańska i okolic. Uniwersytet Gdański miał z kolei zapewnić odpowiednie pomieszczenie, pokrywać bieżące koszty jego utrzymania oraz opłacać personel. Nieco tylko zmodyfikowana umowa obowiązuje do dziś. Podobne umowy zawarto z pozostałymi uczelniami. Obecnie w Polsce działa 8 bibliotek partnerskich British Council i znajdują się one w następujących miastach: Gdańsk, Katowice, Lublin, Łódź, Poznań, Szczecin (w trakcie reorganizacji), Toruń i Wrocław.

Księgozbiór

Polityka gromadzenia zbiorów i organizacja biblioteki we wszystkich placówkach opiera się na tych samych zasadach, zatem pozwolę sobie przedstawić i omówić te zagadnienia na przykładzie biblioteki, w której pracuję. Wszystkie dane przedstawione w niniejszym artykule pochodzą z materiałów wewnętrznych British Council i Biblioteki Brytyjskiej UG.

Księgozbiór Biblioteki Brytyjskiej usystematyzowany jest według klasyfikacji dziesiętniej Dewey'a (DDC). Wyróżniamy następujące działy: 000 – wiedza ogólna; 100 – filozofia; 200 – religia; 300 – nauki społeczne; 400 – językoznawstwo; 500 – nauki ścisłe; 600 – technologia; 700 – sztuka; 800 – literatura; 900 – geografia i historia. Inaczej sklasyfikowana jest literatura współczesna (modern fiction) – tu obowiązuje układ alfabetyczny. Biblioteka w Gdańsku rozpoczęła swą działalność w 1990 r. i wówczas gromadzone książki ze wszystkich wymienionych dziedzin. Miało to swoje uzasadnienie, gdyż w owym czasie niemal każda książka w jęz. angielskim – czy to z zakresu medycyny, zarządzania czy językoznawstwa – była niezwykle cenna i przez czytelników poszukiwana. Tak było w przypadku ponad 100 książek z zakresu zarządzania i marketingu, które biblioteka otrzymała w ramach programu Low Price British Books sponsorowanego

przez brytyjski fundusz Know How Fund – dzięki nim studenci kierunków ekonomicznych, jak i studiów podyplomowych MBA mieli możliwość dostępu do najnowszej literatury. Z biegiem lat następowała specjalizacja i „targetyzacja” księgozbioru – nie sposób było zaspokoić oczekiwań wszystkich użytkowników, zwłaszcza jeśli chodzi o książki z zakresu medycyny czy prawa, ponadto literatura fachowa stawała się bardziej dostępna i nie było już potrzeby zamawiania tak bardzo obciążających budżet biblioteki książek. Obecnie polityka gromadzenia uwzględnia cztery grupy docelowe – tzw. target groups: to młodzież szkolna, studenci, nauczyciele jęz. angielskiego i młodzi profesjonalści. I ten podział znajduje też swoje odbicie w księgozbiorze – główny nacisk kładziony jest na literaturę brytyjską, zarówno historię literatury, jak i współczesną beletrystykę, książki do nauki języka angielskiego (w tym przede wszystkim materiały egzaminacyjne – FCE, CAE, CPE, BEC, IELTS), angielski biznesowy, metodykę nauczania jęz. angielskiego oraz materiały dotyczące wszelkich aspektów życia współczesnej Wielkiej Brytanii (kolekcja Modern Britain). Księgozbiór biblioteki to nie tylko książki, których jest około 12.000, to także kasety i płyty CD, a od 2006 r. stale powiększająca się kolekcja płyt DVD. Są to zarówno filmy fabularne, jak i dokumentalne dotyczące historii, geografii i kultury Zjednoczonego Królestwa.

Katalog i system wypożyczeń

Początkowo katalog biblioteki znajdował się na mikrofilmach, potem wprowadzono lokalny katalog komputerowy OPAC, a od 2005 r. system wypożyczeń opiera się na programie Alice, dzięki któremu katalog dostępny jest online, a zamiast tradycyjnych kont i „kopertek czytelnicy” (library tickets), użytkownicy otrzymują plastikową kartę biblioteczną. Poniższa tabela ukazuje wypożyczenia w ciągu 18 lat istnienia biblioteki. Należy wyjaśnić, że rok finansowy w Wielkiej Brytanii rozpoczyna się 1 kwietnia i kończy 31 marca roku następnego; w British Council wszystkie dane statystyczne gromadzone są zgodnie z rokiem finansowym. W roku 2005/2006 – po wprowadzeniu systemu Alice – nastąpił znaczny spadek wypożyczeń, który spowodowany był innym sposobem rejestrowania wypożyczeń: w systemie „kopertek czytelnicy” każda książka i kaseca rejestrowane były oddzielnie, po wprowadzeniu systemu Alice 4 książki i 2 kasety liczone były jako jedna pozycja (one item).

Tab. 1

Ilość wypożyczeń od września 1990 r. do 31.03.2008 r.

Rok finansowy	Wypożyczenia
1990/1991	5.645
09.1990-03.1991	
1991/1992	11.336
1992/1993	14.299
1993/1994	17.955
1994/1995	32.142
1995/1996	40.690
1996/1997	41.038
1997/1998	43.770
1998/1999	45.257
1999/2000	47.062
2000/2001	45.485
2001/2002	43.962
2002/2003	40.186
2003/2004	36.965
2004/2005	32.063
2005/06	16.552
April 2005 Alice	
2006/2007	16.287
2007/2008	25.161

Czytelnicy

Już w pierwszym roku działalności do biblioteki zapisano się 825 osób. W kolejnych latach użytkowników przybywało, by w roku finansowym 2000/2001 osiągnąć rekordową liczbę 2078. Do roku 1997/98 liczba osób zapisujących się po raz pierwszy przewyższała liczbę osób odnawiających członkostwo. W kolejnych latach zauważyć już można odwrotną tendencję – wzrost liczby osób odnawiających i zmniejszanie się liczby nowych użytkowników. Towarzyszy temu stały spadek liczby użytkowników, których liczba w roku 2007/2008 wynosiła 1129. W ostatnich latach przyczyną (choć nie jedyną) wydaje się być dostęp poprzez Internet do rozmaitych materiałów do nauki jęz. angielskiego.

Warto też podkreślić, że z zasobów biblioteki korzystają nie tylko Polacy, ale także wielu obcokrajowców, i są wśród nich nie tylko osoby z krajów anglojęzycznych, ale również studenci zagraniczni, którzy w Polsce studiują lub przyjeżdżają na wymianę.

Czytelnicy zapisujący się do biblioteki przypisywani są do odpowiednich kategorii czytelnicy.

Tab. 2

Stan ilościowy czytelników do września 2008 r.

Kategoria czytelników	Liczba osób
Nauczyciele jęz. ang.	213
Inni nauczyciele	68
Studenci jęz. ang.	423
Inni studenci	624
Uczniowie	357
Profesjonaliści – osoby czynne zawodowo	529
Osoby spoza Trójmiasta tu mieszczą się osoby ze wszystkich kategorii; okres wypożyczenia wynosi 8 tygodni	688
Pozostali	107

Inne usługi

Zwiększające się z roku na rok korzystanie z Internetu znalazło też swoje odbicie w działalności biblioteki. W 2005 r. otwarto centrum multimedialne – to 5 nowych stanowisk komputerowych, z których czytelnicy mogą korzystać zarówno z Internetu, jak i z elektronicznych baz danych. Użytkownicy mają możliwość korzystania z tych baz na miejscu, jak również za pomocą komputerów domowych. Są to następujące bazy danych: Oxford Reference Online, Encyclopaedia Britannica, Oxford English Dictionary, Oxford Art Online, Oxford Music Online, Oxford Scholarship Online, Oxford Dictionary of National Biography, Oxford Journals.

Tab. 4

Wykorzystanie baz danych w Bibliotekach Brytyjskich w Polsce w r. 2006/2007

Miasto	Razem w roku 2006/07
Gdańsk	3054
Katowice	1120
Kraków	487
Łódź	1044
Lublin	1925
Poznań	2304
Szczecin	2757
Toruń	165
Warszawa	4633
Wrocław	2626
Razem	20115

Korzystanie z baz danych stale wzrasta i, co warto podkreślić, biblioteka w Gdańsku jest na drugim miejscu w Polsce (zaraz po Warszawie) pod względem ilości logowań użytkowników e-resources.

Biblioteka jako centrum promocji kultury

Biblioteki brytyjskie – poza prowadzeniem typowej działalności bibliotecznej – zajmują się również promowaniem kultury brytyjskiej. Od początku swego istnienia były miejscem, w którym odbywały się różnego rodzaju imprezy: wykłady, seminaria, dni otwarte i wystawy.

W bibliotekach bowiem nie tylko można zapoznać się z najnowszą literaturą brytyjską, ale również spotkać się z jej twórcami, np. w ramach programu literackiego Faces & Places odbył się w Bibliotece Brytyjskiej w Gdańsku cykl spotkań ze współczesnymi pisarzami brytyjskimi – i tak w roku 2005 gościła u nas Jeanete Winterson, w 2006 Irvine Welsh i Niall Griffiths, w 2007 Glenn Patterson, w 2008 Ciaran Carson. Dzięki projektowi Faces & Places od roku 2005 działają w Bibliotece

kach Brytyjskich grupy czytelnicze. Ideę tworzenia takich grup przejął od British Council Instytut Książki w Krakowie i od ponad roku w wielu bibliotekach publicznych w Polsce działają kluby książki.

Uwagi końcowe

Większość bibliotek brytyjskich powołano do życia pod koniec lat 80. i na początku lat 90. – w zupełnie innej niż dzisiejsza rzeczywistości polityczno-ekonomicznej. Polska, będąca wówczas krajem zaczynającym nadrobić kilkudziesięcioletnie opóźnienia, znalazła się wśród krajów, które stały się dla BC priorytetowe. Właśnie wtedy zrodziła się idea otwarcia bibliotek British Council, służących nie tylko społeczności akademickiej, ale wszystkim mieszkańcom danego miasta i regionu.

Wraz ze zmieniającą się rzeczywistością zmieniły się biblioteki, ich księgozbiór, oferta, a nawet nazwa. W 2008 r. biblioteki brytyjskie przemianowano na centra brytyjskie (kilka bibliotek pozostało przy starej nazwie ze względów formalno-prawnych). Zmiana podyktowana była tym, że placówki te od lat oferują szereg usług oraz organizują wiele wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych daleko wykraczających poza typową działalność biblioteczną. Nowa nazwa, zda-

niem British Council, pełniej oddaje bogatą i różnorodną ofertę tych placówek.

Nasuwa się pytanie o przyszłość centrów brytyjskich: czy dziś, gdy Polska jest w Unii Europejskiej, gdy angielskie książki i materiały audio-wizualne można już kupić bez większego problemu w księgarniach językowych lub sprowadzić z zagranicy, a Internet oferuje dostęp do niemal nieograniczonej liczby stron edukacyjnych – takie centra mają rację bytu? Moja odpowiedź brzmi – tak, a opiera się na 18-letnim doświadczeniu pracy w Bibliotece Brytyjskiej. Mimo wspomianej wyżej dostępności książek i innych materiałów w języku angielskim, biblioteki te są wciąż dla wielu użytkowników głównym, a często i jedynym miejscem, gdzie mogą zapoznać się ze współczesną prozą brytyjską, przygotować się do egzaminu językowego, poczytać prasę, wypożyczyć film w wersji oryginalnej, skorzystać z baz danych lub uzyskać informacje edukacyjne.

Na koniec pozostaje tylko wyrazić nadzieję, że zarówno British Council, jak i uniwersytety będą kontynuowały swoją dotychczasową współpracę, a centra brytyjskie będą nadal się rozwijać i służyć swoim czytelnikom i użytkownikom.

Anna Stasiewicz-Jakubik jest kierownikiem Biblioteki Brytyjskiej Uniwersytetu Gdańskiego.

Nasi korespondenci informują

Biblioteka parafialna w Trzciance

Biblioteka Parafialna w Trzciance – niewielkiej miejscowości w województwie wielkopolskim, niedaleko Piły – to placówka niezwykła, jeśli porównać ją z innymi bibliotekami parafialnymi czy nawet publicznymi. Organizuje stałe imprezy, do których zaliczyć należy: prelekcje, wieczory poetyckie z udziałem autorów, wystawy, filmy, koncerty, konkursy, stały kiermasz książek za przysłowiową złotówkę, prowadzenie działalności wydawniczej oraz – do niedawna – prowadzenie Księgarni; założono również Koło Towarzystwa Przyjaciół KUL. Biblioteka „czuwa nad wysyłaniem do wyznaczonych bibliotek tzw. egzemplarzy obowiązkowych wszystkich pozycji wydawanych nie tylko przez siebie, ale także przez obydwie trzcianieckie parafie [św. Jana Chrzciciela,

przy której funkcjonuje biblioteka, oraz Matki Bożej Saletyńskiej – przyp. aut.]. Skrupulatnie zbiera i przesyła wychodzące czasopisma parafialne, cotygodniowe biuletyny, plakaty i druki ulotne”¹. Ponadto biblioteka prowadzi wypożyczenia międzybiblioteczne, co do tej pory było domeną raczej bibliotek naukowych i uniwersyteckich. Jest współzałożycielem i członkiem Federacji FIDES od początku jej istnienia, posiada własną stronę internetową (<http://bibltk.webpark.pl/>), współpracuje ze szkołami, domami kultury, Muzeum Ziemi Nadnoteckiej im. Wiktora Stachowiaka oraz Biblioteką Publiczną.

Od wielu lat biblioteka w Trzciance, wraz z proboszczem parafii, organizuje kilkudniowe doroczne wyjazdy w różne regiony Polski oraz wyjazdy zagraniczne, a także pielgrzymki, spotkania oplatkowe, rocznicowe, imieninowe.

Najważniejszym jednak przejawem działalności kulturalno-ewangelizacyjnej jest Tydzień Kultury Chrześcijańskiej, organizowany w pierwszym lub drugim kwartale każdego roku. Impreza w 2008 r. przerosła moje najśmielsze oczekiwania. Profesjonalizm, z jakim wszystko było zaplanowane, a jednocześnie miła, niemalże rodzinna atmosfera sprawiły, że każdy z zaproszonych gości czuł się wyróżniony. Po mszy św., inauguracyjnej TKCh, wszystkich zaproszono do salki w domu parafialnym, gdzie odbyło się Sympozjum Biblioteczne z okazji 25-lecia Biblioteki Parafialnej. Po wstępie Edwina Klessy, opiekuna i założyciela biblioteki, który przedstawił sprawozdanie z jej dotychczasowej działalności, nastąpiły referaty zaproszonych gości. Maria B o c h a n, dyrektor Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Pile, wygłosiła referat „Biblioteki XXI wieku”, w którym, podkreślając rolę bibliotek jako centrów kulturalno-oświatowych, omówiła na przykładach nowoczesne rozwiązania architektoniczne w bibliotekach oraz zalety bibliotek hybrydowych i cyfrowych. W bibliotekach hybrydowych – podkreśliła – czytelnicy są znani bibliotekarzowi, natomiast użytkownik biblioteki cyfrowej jest anonimowy, wirtualny – może nim być każdy, kto ma dostęp do Internetu. Ks. dr Jerzy W i t c z a k, dyrektor Biblioteki Papieskiego Instytutu Teologicznego we Wrocławiu oraz przewodniczący Federacji FIDES, wystąpił z referatem „Zbiory teologiczne w bibliotekach cyfrowych”, w którym zaprezentował korzyści płynące z ich istnienia: interaktywność czytelników, ułatwienie dostępu do bibliotek, lepsza jakość materiałów, możliwość wyszukiwania w tekście, korzystanie z wyszukiwarek internetowych, zabezpieczenie zbiorów przed zniszczeniem, oszczędność miejsca w magazynach, usprawnienie wypożyczania międzybibliotecznych. Oprócz Biblioteki Cyfrowej Federacji FIDES przedstawił też księgozbiory kilku dużych bibliotek kościelnych. Ks. dr Tomasz M o s k a l, adiunkt w Katedrze Metodologii i Nauk Pomocniczych Historii Kościoła KUL, autor książki *Biblioteki parafialne w archidiecezji sandomierskiej w XVIII wieku*, wygłosił referat „Źródła do badań nad bibliotekami parafialnymi w okresie staropolskim”, skupiając uwagę na zachowanych księgozbiorach, źródłach normatywnych – uchwałach synodów (zapiski o funkcjonowaniu bibliotek, o ich zbiorach itp.), zaleceniach, co warto czytać, a czego należy unikać, oraz inwentarzach parafialnych. Ks. dr Piotr J a m o ł, adiunkt Katedry Historii Kościoła Społecznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, mówił o „Bibliotekach parafii dwóch dekanatów krakowskich w XVIII wieku”. Dr Marcin H l e b i o n e k, historyk–archiwista urodzony w Trzciance, pracownik Archiwum Państwowego w Bydgoszczy, opowiedział o zbiorach historycznych ks. Jana Ignacego Bocheńskiego, jezuitę z Malborka.

Poziom referatów był wysoki, wiedza referentów imponująca, a przekaz ułatwiały prezentacje multimedialne, co utrakcyjniało wystąpienia.

Kierownik Biblioteki Parafialnej Edwin Klessa – z prawej

Uczestnicy mieli możliwość obejrzenia dwóch wystaw. Chciałabym zwrócić na nie uwagę z kilku względów: przede wszystkim akcje te angażują ogromną liczbę ludzi, nie tylko parafian, po drugie – są pomysłowe, po trzecie – mają wielu zaangażowanych zwolenników, po czwarte – nie tylko ewangelizują, ale również spajają środowisko lokalne, integrują je. Na pierwszą wystawę biblioteka udostępniła wiele cennych książek, wśród których szczególnie wartościowych było osiem. Należą one do grupy książek odzyskanych spośród zagrabionych podczas akcji zwanej „sprawą 1960 roku”, kiedy to 22 sierpnia do 67 bibliotek należących do Kościoła katolickiego wkroczyli jednocześnie przedstawiciele Urzędu Kontroli Prasy w asyście przedstawicieli Urzędu do spraw Wyznań i zarekwirowali ok. 12 tysięcy książek². Do dnia dzisiejszego odzyskano około 15% zbiorów. Część bibliotek do tego czasu została zlikwidowana i pewna ilość książek jest „niczyja”. Te osiem egzemplarzy z wystawy trzcianieckiej pochodziło właśnie z tej grupy.

Drugą ważną inicjatywą jest organizowany – jak co roku – Konkurs Twórczości Artystycznej o Motywach Religijnych. W małej miejscowości, jaką jest Trzcianka, licząca sobie zaledwie 17 tys. mieszkańców, każdego roku zgłaszanych jest od 80 do 350

prac! Cóż za rozmach w małej bibliotece parafialnej! W ubiegłym roku było ich aż 290. Uczestników podzielono na dwie kategorie – dorośli oraz dzieci i młodzież. Do konkursu zgłoszono rzeźby, prace wykonane haftem krzyżkowym na płótnie, budowle z drewna, kolaże plastyczne, witraże, rysunki, fotografie, gobeliny, linoryty, poezję, prozę. Specjalne jury wybrało kilkanaście prac, które nagrodzono bardzo cennymi wydawnictwami. Pozostali artyści – wszyscy! – otrzymali również nagrody książkowe. Poza tym każdy z oglądających wystawę mógł zagłosować na swojego faworyta, dzięki czemu wyłoniono laureata Nagrody Publiczności.

Nie można również zapominać o osobie bibliotekarza. W Trzciance pracuje kilka osób, ale jej nieformalnym kierownikiem jest Edwin Klessa. Jest to człowiek niezwykle życzliwy, przedsiębiorczy, energiczny, punktualny, inteligentny, otwarty na nowe pomysły i technologie, pełen pasji. On właśnie jest inicjatorem powstania biblioteki. Sam troszczy się o pozyskiwanie sponsorów – inaczej nie byłoby możliwe nagrodzenie wszystkich uczestników konkursu plastycznego.

Bardzo ważną inicjatywą jest wydawanie przez Bibliotekę własnych druków. Są to m.in.: *Źródła do dziejów parafii w Trzciance* (oprac. Marcin Hlebionek), *Moje rodzinne strony na Kresach Wschodnich* (Tadeusz Bosiacki), *Z dziejów parafii w Trzciance* (Marcin Hlebionek), *X lat Biblioteki Parafialnej w Trzciance* (red. Edwin Klessa), *XX-lecie Biblioteki Parafialnej w Trzciance* (oprac. Edwin Klessa), *Kształt obecności* (tomik wierszy Elżbiety Wasyłyk).

Z przedstawionego tu wycinka działalności biblioteki wynika, iż promuje się ona nieporównanie lepiej, niż mogłoby się zdawać. Interesujące wystawy (np. „Jan Paweł II w medalierstwie” lub też wystawa kilkudziesięciu dużych rzeźb z drewna autorstwa polskiego emigracyjnego twórcy Józefa Pyrza), spotkania ze znanymi ludźmi (m.in. z poetą i reżyserem filmowym Tadeuszem Szumą z Krakowa, piosenkarzem Piotrem Szczepanikiem, hinduskim historykiem Peterem Raina z Berlina), filmy, konkursy, prelekcje na wybrane tematy – przyciągają szerokie grono parafian, integrując ludzi i ewangelizując ich. Widać zatem, że wystarczy zaangażowanie ludzi, ich czas i chęć, umiejętność pozyskiwania sponsorów, a także sprzyjający proboszcz, aby biblioteka parafialna stała się placówką kulturalną, mogącą konkurować z bibliotekami publicznymi, szkolnymi czy domami kultury.

Magdalena Kokosińska

Biblioteka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi

PRZYPISY:

¹ *Dwudziestolecie Biblioteki Parafialnej w Trzciance. Materiały z Sympozjum Bibliotecznego w dniu 15.11.2003 r.*, red. E. Klessa. Trzcianka 2004, s. 8.

² List biskupa Zygmunta Choromańskiego Sekretarza Episkopatu do ministra Jerzego Sztachelskiego Pełnomocnika Rządu do spraw Stosunków z Kościołem z dn. 8.09.1960 r. [online] [dostęp: 2008-04-04] Dostępne w Internecie: <http://www.fides.org.pl/1960/z-choro.html>.

Od 20 marca 2007 r. w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Wejherowie działa Biblioteka Cyfrowa. Przecinając elektroniczną wstęgę, zapoczątkowaliśmy rozwój Wejherowskiej Biblioteki Cyfrowej (WBC). Biblioteka funkcjonuje w oprogramowaniu dLibra, opracowanym przez Poznańskie Centrum Superkomputerowo Sieciowe. Celem WBC jest intensyfikacja ochrony dzieł piśmienniczych, udostępnianie i promocja utrwalonych w formie cyfrowej ciekawych, rzadkich i cennych publikacji regionalnych: książek, czasopism, artykułów z czasopism regionalnych i ogólnopolskich, dokumentów życia społecznego, kronik bibliotecznych, pocztówek związanych z Wejherowem i całym powiatem, prac dyplomowych oraz zbiorów specjalnych. WBC stosuje się do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

WBC tworzą specjaliści odpowiednio przeszkoleni i przygotowani do takich zadań. Zespół redakcyjny składa się z administratora Tomasza Balińskiego i redaktorów: Renaty Szkoły-Penkowskiej, Emilii Szyszkwskiej i Krzysztofa Powalki.

O ogromnym zapotrzebowaniu na usługi cyfrowe świadczą liczby: od marca 2007 r. redaktorzy zdigitalizowali 3060 publikacji (są to artykuły z czasopism, książki, dokumenty życia społecznego). W tym czasie WBC odwiedziło 2 413 260 internautów. To ogromny sukces wejherowskich specjalistów ds. digitalizacji. Każdy internauta niezależnie od miejsca swojego pobytu może sięgnąć do bieżącej prasy lokalnej, obejrząc ciekawą wystawę czy zapoznać się z interesującym wystąpieniem lokalnego polityka. Wystarczy wejść na stronę www.biblioteka.wejherowo.pl, a następnie otworzyć w lewym górnym rogu okienko z napisem „Wejherowska Biblioteka Cyfrowa” i już można korzystać z zasobów cyfrowych naszej biblioteki lub bezpośrednio przez stronę www.biblioteka.wejherowo.pl/dLibra.

Na początku 2008 r. PiMBP w Wejherowie otrzymała dotację z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w kwocie 40 000 zł na realizację projektu „Cyfrowe Kaszuby”. Dzięki dotacji wyposażyliśmy pracownię w nowy skaner i zatrudniliśmy technika informatyka do prac digitalizacyjnych. Opublikowaliśmy najwybitniejsze osiągnięcia z zakresu wydawnictw zwartych literatury kaszubskiej – bardzo oczekiwane przez naszych odbiorców. Okres realizacji projektu zamykał się w danych od 01.07.2008 do 30.11.2008 r. Było to zadanie jednorazowe, które wykonaliśmy dzięki współpracy z Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, a także przychylności autorów literatury regionalnej, którzy użyczyli bibliotece praw autorskich (prof. dr hab. Gerard Labuda, prof. Wiesław Boryś, ks. Prof. Jan Perszon, Eugeniusz Pryczkowski, Mirosław Odyniecki, prof. Jerzy Treder, prof. Hanna Popowska-Taborska, Stanisław Janke i in).

Aby uzyskać prawa autorskie nieżyjących już autorów książek wysłaliśmy zapytania do ewentualnych spadkobierców na łamach prasy i stronie internetowej biblioteki www.biblioteka.wejherowo.pl. Gdy nikt nie zgłaszał się, po trzech tygodniach wymienione w spisie książki wprowadzaliśmy już ze-skanywane do „Cyfrowych Kaszub”.

Wykonaliśmy też wystawę fotograficzną o postępach i wynikach pracy nad projektem, która w wersji tradycyjnej znajduje się w gmachu biblioteki, a w wirtualnej na stronie internetowej.

Przez okres pięciu miesięcy zdigitalizowaliśmy 140 publikacji z zakresu literatury kaszubskiej, co dało nam 200% zaplanowanego zadania. Liczba skanów wyniosła 17 027, czyli 170,3% skanów ujętych w projekcie.

Po zdigitalizowaniu założonej ilości publikacji przygotowaliśmy Internetowy Konkurs. Umieszczony został na głównej stronie internetowej biblioteki, jak i na specjalnie stworzonej podstronie „Cyfrowe Kaszuby”. Po zakończeniu konkursu, który trwał miesiąc, komisja wyłoniła trzech laureatów. Nagrody zostały rozesłane pocztą.

Jednym z ostatnich etapów realizacji zadania było utworzenie wystawy wirtualnej pt. „Kaszubskie Kruki”. Poprzez wystawę chcieliśmy zachęcić czytelników do zapoznania się z literaturą regionalną, do tej pory trudno dostępną dla użytkownika. Liczba wejść na wystawę – 116.

Po zakończonych pracach nad projektem umieściliśmy ankietę oceniającą projekt. Każdy mógł wejść i odpowiedzieć na pytania dotyczące „Cyfrowych Kaszub”. Ankietę oglądały 93 osoby, zainteresowanie było dosyć duże, odpowiedzi były różne. Połowę ankietowanych stanowiły osoby w wieku od 15 do 20 lat z wykształceniem średnim. Na zadane pytanie: Czy projekt spełnił oczekiwania? ankietowani w 83% odpowiedzieli „tak”, natomiast ocena za projekt w 83% to ocena dobra.

Tabela i wszystkie działania oraz etapy pracy nad projektem są zaprezentowane na stronach internetowych www.biblioteka.wejherowo.pl i www.biblioteka.wejherowo.pl/dlibra.

Reasumując, można powiedzieć, iż wiele wybitnych dzieł z kanonu literatury kaszubskiej po latach zapomnienia zostało udostępnione czytelnikom w formie cyfrowej. Zainteresowanie „Cyfrowymi Kaszubami” było duże, co wynika z liczby odwiedzin tej strony tj. 1700 osób.

W przyszłości pragniemy kontynuować naszą pracę digitalizacyjną, ponieważ zapotrzebowanie na cyfrowe publikacje jest ogromne. Tym razem zajmujemy się ucyfrowieniem najwybitniejszych osiągnięć z zakresu muzyki i piśmiennictwa muzycznego na Pomorzu pod hasłem „Cyfrowa Nutka Pomorza”.

Renata Szkoła

Instruktor PiMBP w Wejherowie

Cyfrowe Kaszuby

Kaszubskie Kruki

Ankieta CK

Przegląd publikacji

Grażyna Straus, Katarzyna Wolff, Sebastian Wierny: Czytanie, kupowanie, surfowanie: społeczny zasięg książki w Polsce w 2006 roku. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2008. 174, [2] s.: il.; 21 cm. (Z Badań nad Czytelnictwem, 0514-1133; 33)

Do lektury kolejnych publikacji Instytutu Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej z zakresu badań czytelnictwa siadam z zaufaniem i przeświadczeniem, że zapoznam się z rzetelnymi wynikami badań uzyskanych dzięki przyjętej, sprawdzonej i opartej na wieloletnim doświadczeniu, metodologii. W słowie wstępnym Grażyna Straus pisze, że jest to opracowanie powstałe na podstawie wyników badań empirycznych, które IKiCz przeprowadził we współpracy z TNS OBOP pod koniec listopada 2006 r. na reprezentatywnej grupie mieszkańców Polski w wieku 15 lat i więcej. Przypomina też, że jest to dziesią-

ty (pierwszy w 1992 r.), a w tym stuleciu trzeci już sondaż zrealizowany techniką wywiadu indywidualnego, a ponadto że oparty został na powtarzalnym zestawie pytań, co oznacza zachowanie ciągłości badań i ich metodologii oraz możliwość prześledzenia sekwencji zmian określonych zjawisk w wpływających latach. Badania oparte na wskaźnikach ilościowych zmierzają do ustalenia rzeczy podstawowych w przejawach zjawisk czytelniczych.

Autorzy podzielili się opracowaniem danych empirycznych ankiety. I tak problematyką czytelniczą zajęła się G. Straus, kupowania książek K. Wolff,

a analizą użytkowania Internetu i czytelnictwem internetowym S. Wierny.

Już na początku G. Straus pisze o przesłankach badania czytelnictwa, wyjaśniając, że biegłość czytania oznacza radzenie sobie „nie tylko ze wszystkimi drukami, ale również z przekazami elektronicznymi, zwłaszcza internetowymi. Dlatego czytelnictwu książek przypisuje się szczególnie znaczenie zarówno w skali jednostkowej, jak i społecznej.” Przedmiotem jej analizy jest stosunek Polaków do książki, preferencje lekturowe czytelników oraz sposoby zaopatrywania się Polaków w książki. Analizie poddano bardzo wiele szczegółowych i bardzo interesujących przedstawionych aspektów czytelnictwa, na których zreferowanie nie możemy sobie, z oczywistych względów, pozwolić. Chcemy tu zasygnalizować jedynie niektóre wyraźnie ujawniające się statystycznie zjawiska i prawidłowości, na które uwagę zwracają autorzy tego raportu.

W 2006 r. nasze społeczeństwo osób co najmniej 15-letnich podzieliło się na dwie równe części: osoby czytające i osoby nie czytające, a więc bardziej i mniej przygotowane do korzystania z walorów piśmienności w procesie własnego rozwoju. Wśród czytających największy udział miały kobiety, ludzie młodzi 20-29-letni, absolwenci szkół średnich i pomaturalnych oraz mieszkańcy miast, natomiast wśród nieczytających – mieszkańcy wsi, absolwenci zasadniczych szkół zawodowych i podstawowych oraz najstarsi, co najmniej 60-letni obywatele. Czytelnictwu sprzyjał wyższy poziom wykształcenia i młodszy wiek respondentów. Kobiety czytały częściej i bardziej intensywnie. Generalnie – jak pisze autorka – „Przeważały osoby czytające raczej niewiele, niemal połowa wskazała bowiem na 4 publikacje, największy zaś udział mieli odbiorcy raczej przypadkowi, którzy zadeklarowali najwyżej 2”.

W poprzednich badaniach, a więc w latach 2000, 2002, 2004 odsetki czytających wśród badanych wynosiły odpowiednio 54, 56 i 58, w 2006 r. – pamiętajmy – nastąpił spadek do 50, co licznie sygnalizowały na bieżąco same biblioteki. Ciekawe, że tendencja spadkowa nie objęła jednakowo wszystkich kategorii czytelników. Najbardziej stabilni okazali się czytelnicy w wieku 30-39 lat oraz mieszkańcy wsi. Najbardziej „spektakularne i zastanawiające zmiany” – jak napisano – dotyczą 15-19-letnich uczestników badań, którzy ograniczyli bardzo intensywność swego czytelnictwa, następnie osób najlepiej wykształconych, wśród których uwidocznił się bardzo duży przyrost osób nieczytających i których intensywność czytania również bardzo się obniżyła, oraz mieszkańców miast, gdzie osłabło zainteresowanie książką oraz intensywność lektury.

Przeważa zainteresowanie literaturą piękną, i to autorów obcych. Czytelnictwo niebeletrystyki, choć nierównomiernie, poszerza się.

Jeśli idzie o typy książek, to najpopularniejsze i na tym samym poziomie (10%) wśród badanych

jest czytelnictwo lektur szkolnych i podręczników oraz literatury sensacyjno-kryminalnej. W następnej kolejności, o nieco mniejszej, lecz coraz bardziej obniżającej się w tym rankingu popularności, są książki obyczajowo-romansowe, dalej – encyklopedyczno-informacyjne, fachowe, dziecięco-młodzieżowe i literatura faktu. O ponad połowę mniejsza od książek szkolnych i „kryminałów” jest popularność fantastyki, książek religijnych, prawie śladowa – ezoteryki i ufologii i minimalnie wyższa od nich eseistyki i publicystyki. Warto sięgnąć po ten raport, by dowiedzieć się, jakich autorów i jakie tytuły preferowali, i wymieniali badani respondenci oraz jak wpływały na te lektury cechy społeczno-demograficzne badanych. Mając na względzie stwierdzenie autorki, że w badaniach z lat 2000-2006 „ubytki i/lub przyrosty odbiorców miały przeważnie charakter przejściowy, krótkotrwały i poczynność takich typów książek jak: wydawnictwa encyklopedyczno-poradnikowe, publikacje fachowe, książki dziecięco-młodzieżowe, religijne, fantastyka oraz (...) literatura ezoteryczna była w 2006 roku podobna, a niekiedy identyczna ze stanem odnotowanym w końcu XX wieku”. Natomiast poszczególne tytuły i autorzy, podlegając modom czytelnictwom, raczej krótko cieszyły się zainteresowaniem czytelników.

Główne i równorzędne sposoby zaopatrywania się w książki do czytania to zakup indywidualny i biblioteki. Nieco mniejsze znaczenie mają tu księgozbiory własne oraz korzystanie ze źródeł towarzysko-rodzinnych. Wysoką pozycję mają biblioteki publiczne (wskazało na nie 26% deklarujących czytanie i 13% badanych) oraz szkolne (odpowiednio 17 i 8%), choć jako źródła zaopatrzenia w książki ustępują korzystaniu z księgozbiorów własnych i kręgow towarzysko-rodzinnych.

Próbując wyciągnąć wnioski z kolejnych sondaży czytelnictwa G. Straus zauważa, że istnieje dostrzegalny związek zainteresowania książką z cechami sprzyjającymi wyższemu statusowi społecznemu obywateli, i wskazuje na ludzi stosunkowo młodych i wykształconych, co najmniej na poziomie średnim, „którym z reguły przypisuje się życiową aktywność, przedsiębiorczość, ciekawość świata i otwartość na wszelkie doświadczenia, także lekturowe”. Ale też konstatuje: „Porównując czytelnictwo w Polsce w roku 2006 ze stanem odnotowanym w końcu XX wieku (2000 r.) można stwierdzić skurczenie się społecznej przestrzeni obiegu książki oraz ogólny spadek intensywności lektury, zarówno w skali ogólnopolskiej, jak i w poszczególnych grupach ludności”. Dodaje: „wszystko to pogłębia obserwowaną w dłuższej perspektywie niejednoznaczność i nieprzewidywalność sytuacji książki”.

Sedno wyników analizy kupowania książek przez Polaków K. Wolff zamknęła w konkluzji, że „rok 2006 cechował się nie tylko ogólnie niskim odsetkiem nabywców książek, lecz również obserwowaną w większości grup społeczeństwa marginalizacją tego rodzaju

ju zakupów”, w których jednak uczestniczyło ok. 11 mln mieszkańców.

Pamiętając o wcześniejszych wynikach analizy stosunku Polaków do książki, nie zaskakuje nas, że książki kupowane są najczęściej przez osoby o wyższym poziomie wykształcenia i wyższych dochodach, a więc przez ludzi tych zawodów, do wykonywania których niezbędne jest wykształcenie na poziomie wyższym lub co najmniej średnim. Najbardziej – przez robotników, emerytów i rencistów i ogólnie rzecz biorąc, mieszkańców wsi. Ciekawe i znamienne, że korzystający z Internetu kupowali książki dwa razy częściej niż pozostali. Ważne wydaje się również to, że badania odnotowały niewielkie zmniejszenie (4%) odsetka nabywców książek i że jest to zjawisko zaobserwowane także w latach poprzednich („w okresie 2000-2006 łącznie ubyło 8% ludności kupującej książki”). W zakupach książek wyróżniali się ludzie w średnim wieku, mieszkańcy miast, dobrze sytuowani, mający dzieci, korzystający z Internetu, kobiety oraz lubiący czytanie. Ujawniający się zarys niekorzystnych tendencji jeszcze nie pozwala ocenić ich trwałości. Zapewne dopiero wyniki kolejnego sondażu stworzą lepsze podstawy do wniosków i prognoz.

Zrozumiałe, że o ile analizami zakupów książek bardziej interesują się wydawcy i księgarze, to bibliotekarze coraz bardziej muszą zwracać uwagę na skutki i uwarunkowania wynikające z użytkowania Internetu i czytelnictwa internetowego, których rodowód nie ma zbyt długiej historii. Bliższe wejście w te zagadnienia umożliwiają zawarte w omawianej publikacji wyniki analizy S. Wiernego. Ich istotę tak ujął sam autor: „Główny wniosek płynący z zaprezentowanych badań wskazuje, że właśnie czytelnicy książki drukowanej stanowią w pierwszym rzędzie publiczność czytelniczą Sieci. Zarazem sama Sieć nie stała się alternatywą dla tradycyjnego obiegu czytelniczego, lecz raczej jego uzupełnieniem i dopełnieniem. Media drukowane, papierowe – książka i prasa – wcale nie przestały być bowiem głównymi maszynami do czytania. W Sieci wykorzystywane do lektury są przede wszystkim typowo internetowe formy przekazu, podczas gdy prasa i książka, choć też zdobyły sieciową publiczność, to jednak znacznie chętniej czytane są w formie drukowanej niż elektronicznej. Co istotne, wciąż jeszcze więcej internautów sięga po tradycyjne książki niż najczęściej czytane w Sieci wiadomości i informacje oraz witryny WWW. Równocześnie jednak same książki elektroniczne, z reguły pomijane w badaniach preferencji użytkowników Internetu, okazują się znajdować nie mniej czytelników niż tak rozpoznawalne internetowe formy przekazu, jak fora i blogi. Czytanie książek elektronicznych należy zatem uznać za pełnoprawny element oferty multimedialnej zastosowań Internetu – przynajmniej równie ważny jak słuchanie muzyki i oglądanie filmów”.

Jak informuje S. Wierny, w sondażu skupiono się na rozpoznaniu faktycznego zasięgu praktyk czy-

telnicznych w Internecie. Z ustaleń wynika, że w 2006 r. Internet był wykorzystywany przez 36% ogółu mieszkańców powyżej 15 roku życia (na wsi tylko przez 13%), że od badania w 2002 r. odnotowano wzrost jego wykorzystania o 4%, że Internet był przede wszystkim „młodym medium młodych ludzi”, a zasięg jego użytkowania powiększa się wraz z dojrzeniem jego użytkowników. Internet rozwija się w środowisku ludzi czytających. Choć na świecie (w krajach rozwiniętych) zasięg czytelnictwa była znacznie wyższy niż w Polsce, nigdzie zasięg wykorzystania Internetu nie przekracza poziomu czytelnictwa. Dziś, zaledwie po nieco więcej niż dwóch latach od przeprowadzenia sondażu, te dane zapewne się już zmieniły, bo dynamika rozwoju Internetu wydaje się stale przyspieszać. I niekoniecznie ich rezultatem będą zmiany zasługujące na pozytywną ocenę, bowiem sondaż wykazał, że intensywność czytania internautów wykazuje tendencje spadkowe.

W 2006 r. zbiorowość internautów tworzyli głównie mieszkańcy miast (78%), osoby ze średnim i wyższym wykształceniem (73%) oraz czytelnicy książek (69%), spośród których także znaczny udział miały osoby kupujące książki (a Internet stał się trzecim po księgarniach i klubach książki głównym źródłem ich zakupu).

Jakież zatem było to czytelnictwo internetowe w 2006 r., co czytano? Badanie wykazało, że były to przede wszystkim wiadomości i informacje podawane przez portale internetowe – czytało je 67% internautów, czyli 24% ogółu mieszkańców. Tylko nieco mniejszym zainteresowaniem cieszyły się ogólne witryny i strony internetowe – 59% internautów, czyli 21% mieszkańców. Dopiero na trzecim miejscu znalazła się internetowa prasa, internetowe wydania gazet i czasopism – 28% internautów, czyli 10% mieszkańców. Ten względnie wysoki poziom zainteresowania utrzymywały jeszcze fora internetowe i grupy dyskusyjne – odpowiednio 19% internautów i 7% ogółu mieszkańców. Blogi i inne formy przekazu budziły znikome zainteresowanie. Ciekawa jest też konkluzja autora tej analizy, który skłania się do określenia czytelnictwa internetowego mianem powierzchniowego.

Natomiast jeśli chodzi o odpowiedź na pytanie o czytanie lub przeglądanie książek w Internecie w ciągu 2006 r., a chodzi o zdigitalizowane książki lub elektroniczne publikacje książkopodobne, pozytywnie odpowiedziało na nie 21% użytkowników tego medium, czyli 7,5% ogółu badanych, z czego tylko połowa zadeklarowała, że czyni to częściej niż kilka razy w roku. Z pewnością nie są to wskaźniki oszałamiające, tym bardziej że wiele wskazuje na powierzchowność takich lektur.

W wyborach czytelniczych internautów zdecydowanie przeważały książki funkcjonalne – odnosiła się do nich niemal połowa wskazań, literatury pięknej dotyczyło 34% wskazań, a słowników i encyklopedii – 16%.

I jeszcze jedna pozytywna konkluzja z sondażu: 27% internautów (czyli 10% mieszkańców) korzy-

stało z Internetu jako źródła różnego rodzaju informacji o książce, w tym blisko połowa – często.

Rekomendując czytelnikom omawianą publikację, pragnę zauważyć, że nie jest to książka, którą się czyta „od deski do deski” za „jednym zamachem”. Należy ją najpierw przejrzeć, a dopiero później szukać w niej ustaleń i konkluzji poszukiwanych i budzących zainteresowanie. A można znaleźć w niej wiele w zależności od tego, czego za każdym razem

będzie się w niej szukało, na jakie pytania będziemy chcieli znaleźć w tej publikacji odpowiedzi. I niech nas nie zraża pewna monotonia ujęć statystycznych, niekiedy ich nadmierna szczegółowość, może trudniejsza w lekturze, ale niezbędna z punktu widzenia przyjętej metodologii badań, bo pozwalająca zwiększyć pole obserwacji, pogłębić analizę zjawisk oraz poszerzyć podstawę wnioskowania.

Jan Wołosz

Grażyna Lewandowicz-Nosal: Biblioteki dla dzieci wczoraj i dziś. Poradnik. Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2008. – s. 116. (Biblioteczka Poradnika Bibliotekarza; 11)

Podstawę publikacji Grażyny Lewandowicz-Nosal stanowią wykłady autorki dla studentów bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Warszawskiego. Wydanie książki było potrzebne, bowiem ostatni poradnik dla pracowników bibliotek dla dzieci i młodzieży ukazał się w 2004 r.

Autorka, pisząc o podstawach prawnych funkcjonowania bibliotek dziecięco-młodzieżowych, słusznie skupia się na aktualnie obowiązującej ustawie o bibliotekach. Po wejściu ustawy w życie władze nie przygotowały szczegółowych regulacji odnośnie placówek dla dzieci i młodzieży, odmiennie niż w czasach Polski Ludowej, co wiąże się z faktem, że w nowej rzeczywistości biblioteki muszą być bardziej samodzielne niż dawniej. W książce poświęcono dużo miejsca dokumentom międzynarodowym odnoszącym się częściowo lub w całości do bibliotek dziecięcych, wydanych przez ONZ oraz IFLA i UNESCO.

Przypominając początki bibliotekarstwa dla dzieci w Polsce okresu II RP, przywołano przykłady odwoływania się do wzorców zagranicznych. Nie pominięto kwestii początków bibliotek dziecięcych za granicą, w Europie Zachodniej i Związku Radzieckim, dzięki czemu historia bibliotekarstwa polskiego została przedstawiona na szerszym tle.

G. Lewandowicz-Nosal, analizując definicje bibliotek dla dzieci, wymienia cechy tych placówek, z których do najważniejszych należą dobrowolność w korzystaniu, bezpłatność, konieczność zapewnienia użytkownikom bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i moralnego, a także specjalne formy pracy.

Omawiając problemy związane z organizacją biblioteki, zwróciła i klarownie przedstawia sprawę lokalu, zbiorów, zakupów, selekcji, klasyfikacji, kwestię zbiorów innych niż książki, czyli czasopism, filmów, nagrań, programów i gier komputerowych, gier i zabawek. Istotny temat – to warsztat informacyjny biblioteki. Bardzo ogólnikowo zostały scharakteryzowane „prace wewnątrzbiblioteczne”.

Znacznie szerzej scharakteryzowano formy pracy z czytelnikiem, do których należą opowiadanie baśni, głośne czytanie, prelekcje, odczyty i spotkania, dyskusje, booktalking, czyli gawędy o książkach, formy wizualne (m.in. wystawy i plakaty, ulotki i strony internetowe), konkursy, wykorzystanie gier i zabawek, wycieczki, pikniki. Autorka zachęca do stosowania w pracy z dziećmi filmów, płyt z muzyką i komputerów. Nie zapomina o zagadnieniach przysposobienia czytelniczego oraz pracy z czytelnikiem indywidualnym. Zwraca uwagę na dużą wartość współpracy biblioteki z lokalnym środowiskiem, tworzonym przez rodziców oraz miejscowe organizacje społeczne i instytucje.

W poradniku ustrzeżono się przewagi postulatów nad praktyką, prezentując przykłady działalności bibliotek w różnych miejscowościach w Polsce oraz wybranych krajach Europy i pozostałych kontynentów. Cała praca została napisana przystępnym, obrazowym językiem.

Duża wartość cechuje bibliografię załącznikową, na tyle aktualną, że znalazły się w niej wiadomości o pozycjach najnowszych. Zabrakło za to odrębnego rozdziału na temat form doskonalenia zawodowego, jakimi są lektura prasy fachowej i przeglądanie serwisów internetowych dla bibliotekarzy.

Poglądowość poradnika powiększono poprzez dołączenie barwnych fotografii wnętrza polskich bibliotek i mediotek, z podaniem informacji gdzie wykonano dane zdjęcie. Błędem jest, że autorka nie zilustrowała fragmentów, zawierających opisy konkretnych form pracy.

Książka powinna trafić do zbiorów bibliotek zapokajających potrzeby najmłodszych czytelników oraz studentów bibliotekoznawstwa i bibliotekarzy.

Dr Adrian Uljasz

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. H. Łopacińskiego w Lublinie

Elektroniczny wizerunek biblioteki / pod red. Mai Wojciechowskiej; Ateneum Szkoła Wyższa w Gdańsku. – Gdańsk: Wydawnictwo Ateneum – Szkoły Wyższej, 2008. – 252 s.: il.

Książka stanowi zbiór referatów wygłoszonych w ramach II Bałtyckiej Konferencji „Zarządzanie i organizacja bibliotek”, która odbyła się 21 listopada 2007 r. w Gdańsku. Publikacja zawiera teksty poświęcone zagadnieniom związanym z wykorzystaniem Internetu i mediów elektronicznych w pracy bibliotek różnego typu, w tym głównie naukowych.

Postępujący rozwój nowych technologii powoduje coraz liczniejsze zmiany w organizacji nauki, rozwoju kultury oraz formach organizacji wszelkiego rodzaju usług. Nowe możliwości przekazu danych, nowe nośniki utrwalania, przechowywania i udostępniania informacji oraz odmienne metody zarządzania danymi narzucają konieczność modyfikacji dotychczasowych form pracy bibliotek.

Autorzy tekstów – praktycy bibliotekarze, pracownicy naukowi kierunków studiów bibliotekoznawczych, a także informatycy współpracujący z biblio-

tekami – przedstawili możliwości kształtowania wizerunku biblioteki poprzez media elektroniczne, wprowadzania do biblioteki nowych nośników informacji, tworzenia i zarządzania bibliotekami cyfrowymi i stronami WWW bibliotek, stosowania komputerowych programów bibliotecznych, elektronicznych baz danych, oprogramowania i sprzętu komputerowego w bibliotekach i innych narzędzi nowych technologii, zmiany organizacji pracy bibliotek, spowodowanej ich rozwojem, roli bibliotek w nauczaniu na odległość oraz przyszłości bibliotek w społeczeństwie informacyjnym.

W poszczególnych rozdziałach tego obszernego opracowania zaprezentowano zarówno zrealizowane już dokonania i plany bibliotek w zakresie budowania swego elektronicznego wizerunku, jak również rozwiązania modelowe wybranych instytucji bibliotecznych z całego kraju.

Kubrak Zygmunt. Miejska Biblioteka Publiczna im. Władysława Broniewskiego w Lubaczowie 1948-2008 / Zygmunt Kubrak. – Lubaczów: Miejska Biblioteka Publiczna im. Władysława Broniewskiego, 2008. – 132 s.: il. (w tym kolor.)

Jubileusz sześćdziesięciolecia stał się okazją do opublikowania opracowania monograficznego Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lubaczowie.

W pierwszym rozdziale autor sięgnął do korzeni lubaczowskiego bibliotekarstwa, przedstawił tło historyczne ukazujące genezę i tradycje upowszechniania książki w Lubaczowie i powiecie lubaczowskim. Dzieje biblioteki zostały szczegółowo omówione w dwóch kolejnych rozdziałach. Pierwszy z nich, dotyczy działalności instytucji w okresie PRL, kiedy to biblioteka, w zrujnowanej II wojną światową rzeczywistości, podjęła wysiłek wdrażania w życie idei bibliotekarstwa powszechnego. W trudnych warunkach powojennych Powiatowa Biblioteka Publiczna

tworzyła sieć bibliotek gminnych i punktów bibliotecznych, wzbogacała zbiory własne oraz bibliotek terenowych, upowszechniała czytelnictwo. Rozdział następny, omawia losy i funkcjonowanie biblioteki w okresie III Rzeczypospolitej. Lata 1989-2008 to, dla tej placówki, czas nowych wyzwań, poszerzania księgozbioru, komputeryzacji Biblioteki i jej usług, popularyzacji książki i czytelnictwa poprzez działania edukacyjno-kulturalne i oświatowe w regionie dążące do zaspokojenia wszystkich potrzeb użytkowników. Publikację uzupełniają: aneksy oparte na materiale archiwalnym dokumentujący dokonania zaangażowanych bibliotekarzy i rolę tej instytucji kultury w edukacji społeczeństwa, fotografie oraz bibliografia.

Łopatkiewicz Zdzisław. Kasper Wojnar – księgarz, działacz niepodległościowy, legionista / Zdzisław Łopatkiewicz. – Jedlicze: [Gminna Biblioteka Publiczna im. Kaspra Wojnara], 2008. – 102 s.: il. (w tym kolor.)

W sześćdziesiątą rocznicę śmierci Kaspra Wojnara (1871-1948) jedlicka Gminna Biblioteka Publiczna wydała publikację przedstawiającą sylwetkę swego patrona. Kasper Wojnar był osobą niezwykle zaangażowaną i całkowicie oddaną działaniom społecznym i oświatowym w Jedliczu; pozostały w centrum jego uwagi przez całe życie, również jako księgarza i wydawcy oraz autora książek popularnonaukowych o tematyce patriotycznej, kulturalnej i politycznej.

Autor opracowania omówił kolejno w rozdziałach główne etapy życia działacza. Zaczynając od lat dziecięcych w Borku koło Jedlicza, szkolnych w jasielskim gimnazjum i studenckich na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, poprzez działalność w Wydawnictwie Groszowym im. Tadeusza Kościuszki i Księgarni Ludowej w Krakowie, po służbę w Legionach Wschodnich a następnie Polskich, kończąc zwięzłym rysem o znakomitej działalności Kaspra Woj-

nara w Polskim Komisariacie Plebiscytowym w Bytomiu.

Działalność wydawniczą rozpoczął jako student, publikując własnym nakładem książeczkę *O Naczelniku Kościuszcze* w setną rocznicę przysięgi naczelnego wodza powstania na rynku krakowskim i bitwy pod Raclawicami. Drugą książeczką Wydawnictwa Groszowego były *Pieśni narodowe*. Wydawnictwo

im. Tadeusza Kościuszki posiadało charakter wynikający z celów i zadań Ligi Narodowej, której Kasper Wojnar był członkiem i działaczem. Wydane książeczki miały dotrzeć do masowego czytelnika, szerzyć ideę niepodległościową i podnieść świadomość narodową wśród ludu. Prezentowaną monografią dopełniają indeksy – geograficzny oraz nazw i nazwisk.

Marzena Przybysz

Z OFICYNY WYDAWNICZEJ SBP

Antczak Mariola. Przypisy, powołania, bibliografia załącznikowa: jak tworzyć i stosować: podręcznik / Mariola Antczak, Anna Nowacka; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2008. – 130, [2] s. + dysk optyczny (CD-ROM). – (Nauka – Dydaktyka – Praktyka; 99).

Autorki objaśniły zasady tworzenia przypisów, powołań i bibliografii załącznikowych dla różnych typów dokumentów według aktualnych norm. Przedstawiły szczegółowo, na konkretnych przykładach, konstrukcję i poszczególne elementy opisu bibliograficznego. Dokonały porównania opisów bibliograficznych tego samego dzieła w zależności od rodzaju nośnika.

Książka, oprócz informacji ogólnych zawiera tablice oraz materiały pomocnicze. Część zasadniczą pracy stanowią tablice zbiorcze, w których zebrano i pogrupowano schematy oraz przykłady opisów bibliograficznych dla dokumentów: piśmienniczych, elektronicznych, audiowizualnych, wizualnych, audialnych, graficznych, kartograficznych, ikonograficznych.

Ważną pomocą dla uczących się prawidłowego stosowania przypisów są tablice uzupełniające zawierające metodę numerowania przypisów, powołań w formie uwag oraz pierwszego elementu i daty. Tablice te, zawierają również uwagi dotyczące zasad stosowania skrótów w przypisach i powołaaniach oraz podział przypisów. Ponadto przedstawiają przykładową bibliografię załącznikową w układzie alfabetycznym, według form wydawniczych, a także według kryteriów treściowych.

Za tablicami uzupełniającymi umieszczono materiały pomocnicze, na które składają się: załączniki zawierające wykaz norm przydatnych do pisania pracy naukowej, wykaz typów dokumentów według formy zapisu treści, prawidłową interpunkcję, uwagi do tablic szczegółowych, schematy ogólne opisów dokumentów piśmienniczych i elektronicznych. Dla osób zainteresowanych publikacjami na ten temat zamieszczono bibliografię załącznikową. W kwestiach dotyczących terminologii pomocnym może okazać się słownik terminów związanych z tematem, a w znalezieniu odpowiedniej tablicy – obszerny indeks.

Tablice szczegółowe znajdujące się na załączonym do książki CD-ROM ułatwiają zgłębienie szczegółów sporządzania przypisów, powołań i bibliografii załącznikowych do prac naukowych.

Poradnik, całościowo ujmując trudną i złożoną problematykę bibliograficzną. Jest to podręcznik dla studentów oraz uczniów klas licealnych i gimnazjalnych. Z powodzeniem może być także wykorzystywany przez nauczycieli akademickich, nauczycieli szkolnych i redaktorów.

Książka, biblioteka, informacja w kręgu kultury i edukacji: praca zbiorowa / pod red. Elżbiety Barbary Zybert i Doroty Grabowskiej; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2008. – 278, [2] s. – (Nauka – Dydaktyka – Praktyka; 104).

Omawiany tom jest kolejnym przygotowanym przez Zakład Bibliotekoznawstwa IINiSB UW. Autorami 25 tekstów są przedstawiciele polskiego i zagranicznego środowiska akademickiego i bibliotekarskiego oraz ośrodków kształcenia.

Teksty zostały podzielone na trzy grupy tematyczne. W grupie pierwszej (Kultura, książka, literatura) znajdują się materiały dotyczące bibliofilskich upodobań kobiet w XIII-XIX wiecznej Polsce, znaczenia biblioteki w życiu i twórczości Jana Długosza, roli edukacyjnej książki artystycznej dla studentów kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, inicjatyw badawczych w biografistyce, kronik parafialnych jako źródła do dziejów Kościoła w Polsce, przemian we współczesnej literaturze oraz zmian funkcji edukacyjnych literatury dziecięcej.

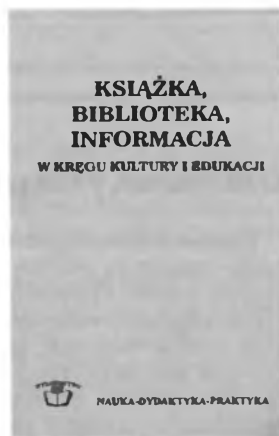
W drugim bloku tematycznym (Organizacja wiedzy, edukacja, badania edukacyjne) zgrupowane zostały prace podejmujące tematykę ewolucji modeli organizacji wiedzy w systemach informacyjnych, systemu organizacji wiedzy w porównaniu z folksonomią, zachodzących gwałtownie zmian technologicznych, problemów związanych z zapewnieniem jakości w akademickich ośrodkach kształcenia oraz z wyszukiwaniem w bazach danych z zakresu badań edukacyjnych.

W trzeciej, najobszerniejszej grupie (Bibliotekarstwo) wyodrębnione zostały teksty poruszające różne aspekty bibliotek: znaczenie przewidywania i perspektyw dla ich rozwoju, jako niekomercyjne instytucje kultury w skomercjalizowanym otoczeniu, ich funkcje w przestrzeni publicznej i prywatnej oraz rolę w województwie mazowieckim, a także biblioteki RPA u progu nowego tysiąclecia. Ponadto znalazły się tu artykuły ukazujące zadania środowiskowe w globalizacji świadomości dziecka, rolę Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w rozwoju bibliotekarstwa, Wydawnictwo SBP, bibliotekarza i czytelnika w relacji mistrz – uczeń, projekt jako metodę godną polecenia dla bibliotekarzy, próbę przeanalizowania literatury fachowej z zakresu bibliotekarstwa szkolnego w Polsce, udział bibliotek szkolnych w kształceniu kompetencji zdrowotnych dzieci i młodzieży, polską książkę i bibliotekę szkolną na emigracji na przykładzie środowiska uczniów ze szkoły w Lille.

Okazją do przygotowania tego tomu był jubileusz urodzin prof. Marcina Drzewieckiego – długoletniego dyrektora IINiSB UW.

Pietrzak Małgorzata. Rola teatru w edukacyjnej pracy bibliotekarza i nauczyciela / Małgorzata Pietrzak. – Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2007. – 159, [1] s.: il. – (Biblioteczka Poradnika Bibliotekarza; 10).

Autorka omówiła różnorodne narzędzia teatru oraz zaprezentowała praktyczne ich wykorzystanie w pracy nad konkretnym tekstem. Rozdział pierwszy jest poświęcony wykorzystaniu literatury dziecięcej i młodzieżowej na żywo, przed publicznością. Rozdział drugi ukazuje rolę teatru w rozwoju kulturowym człowieka. Uwzględnia poglądy największych praktyków teatralnych XX wieku: reżyserów, aktorów, pedagogów. Kolejne trzy rozdziały zawierają wspomnienia studentów z pierwszych doświadczeń z teatrem, przykładowe projekty inscenizacji oraz opinie środowiskowe o roli bibliotek w kształtowaniu świadomości kulturowej i zawodowej. Całość kończy bibliografia przedmiotu. Prezentowana praca jest adresowana do bibliotekarzy, polonistów, instruktorów teatralnych chcących poszerzyć swoje zainteresowania. Książka może być także pomocna przy tworzeniu scenariuszy inscenizacji teatralnych, spotkań, wieczornic.

Marzena Przybysz

Nie zapomnij o prenumeracie!

Ofiarodawcy książek

Przekazywanie księgozbiorów prywatnych bibliotekom naukowym, publicznym, zgromadzeniom zakonnym i innym instytucjom użyteczności publicznej jest praktyką towarzyszącą książce od niepamiętnych czasów. Przeważnie gromadzone w ciągu pracowitego życia książki uczonego, literata czy bibliofila trafiają tam na podstawie zapisów testamentowych dopiero po śmierci właściciela. Rządziej właściciel już za życia wyznacza właściwe dla swoich książek miejsce dalszego pobytu. Tak właśnie postąpił profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego Henryk Markiewicz, który sprzedał swój ogromny, liczący blisko 40 tysięcy tomów księgozbiór, Książnicy Pomorskiej („Gazeta Wyborcza” z 4-5 X 2008 r.). W dużych bibliotekach niewielkie dary i kolekcje prywatne pozostają anonimowe w magazynach, chyba że pozostaje odpowiedni zapis w inwentarzach bibliotecznych. Czasem podpisy właściciela, zapiski proweniencyjne, ekslibrisy czy charakterystyczne oprawy wydobywają wiedzę o zainteresowaniach kolekcjonerskich lub naukowych właściciela.

Wiedzę o losach księgozbiorów przynoszą biogramy zawarte w *Słowniku pracowników książki polskiej* i jego suplementach, ale sporo informacji przynosi prasa periodyczna. Przeglądając kiedyś roczniki „Biesiady Literackiej” wynotowałem krótkie notatki o kolekcjach i ich właścicielach i żeby ten materiał uchronić przed zaprzepaszczeniem pozwałam sobie przytoczyć ich treść, podając po zapisie odpowiedni rok, numer i stronę. W nawiasach kwadratowych podaję własne uzupełnienia lub dodatkowe wyjaśnienia.

„Śp. Albert Rozen, zmarły we wsi Gołąb, gub. Lubelskiej, znany był jako miłośnik literatury. Pozostawił doborowy księgozbiór, złożony z kilku tysięcy tomów” (1892, nr 10, s. 155).

„Bibliotekę i zbiory prof. Józefa Łepkowskiego [1826-1894] w Krakowie nabył Konstanty hr. Przeździecki i ofiarował Uniwersytetowi Jagiellońskiemu. Ofiara włączona została do cennych zbiorów hr. Aleksandra, ojca hr. Konstantego, przez co gabinet archeologiczny przy uniwersytecie stał się jednym z najbogatszych w państwie austriackim” (1892, nr 16, s. 255).

„Biblioteka Jagiellońska otrzymała w darze od wdowy po prof. [Józefie Bohdanie] Oczapowskim [1840-1895] cenną bibliotekę prawniczą, złożoną z 1200 dzieł” (1896, nr 37, s. 170). Żoną profesora była Eugenia z Rakowskich.

„Edward Milewski, rejent przy sądzie okręgowym w Kaliszu, ze szczególnym zamiłowaniem uprawiał literaturę ojczystą i gromadził księgozbiór” (1897, nr 31, s. 30).

„Śp. Michał Rosenzweig [1828-1897] zapisał bogatą bibliotekę swoją Warszawskiemu Towarzystwu Lekarskiemu [...]” (1898, nr 4, s. 78).

„Zmarły we Lwowie śp. Karol Jaskłowski [1837-1897] zapisał bibliotekę swoją, z 1175 tomów złożoną, lwowskiemu kołu pań Towarzystwa Szkoły Ludowej. Koło utworzy z daru wypożyczalnie bezpłatną imienia ofiarodawcy” (1898, nr 7, s. 133).

„Śp. dr Roman Jasiński [1854-1898] zapisał testamentem cenną bibliotekę swoją Warszawskiemu Towarzystwu Lekarskiemu” (1898, nr 13, s. 253).

„Autor licznych prac historycznych, Ernest Sulimczyk-Świeżawski [1843-1919], oświadczył zarządowi Kasy Literackiej, że całą swoją bibliotekę naukową z wielkim trudem zebraną, wraz z rękopisami, leguje po śmierci swojej i małżonki, na własność tejże Kasy. Członkowie Kasy mogą już teraz korzystać z biblioteki, po porozumieniu się z ofiarodawcą” (1899, nr 28, s. 33). Później ofiarodawca zmieniał swe plany. Zamierzał przekazać swe zbiory Towarzystwu Literackiemu lub Bibliotece Publicznej w Warszawie, wreszcie liczący około dwa tysiące tomów, księgozbiór został przekazany w darze przez spadkobierców Bibliotece Publicznej w Zakopanem (*Słownik pracowników książki polskiej. Suplement*. Warszawa – Łódź 1986, s. 215-216).

„Śp. Ludomir Szczerbowski-Wieczór [1842-1899], pedagog i literat, cenny swój księgozbiór legował Bibliotece Jagiellońskiej, ewentualnie Bibliotece Głównej w Warszawie” (1900, nr 4, s. 79).

„Śp. kanonik [Gracjan] Rzewuski (1827-1897), proboszcz parafii Raciąż, zapisał cały swój księgozbiór teologiczny bibliotece seminarystycznej w Płocku” (1900, nr 7, s. 139).

„Wdowa po inżynierze i obywatelu ziemskim, Przemysławie Ryłskim, p. Emilia Ryłska, ofiarowała piotrkowskiemu Stowarzyszeniu Rolniczemu cenną bibliotekę, złożoną z kilkuset dzieł treści rolniczej, pozostała po śp. jej mężu.

Zarząd Stowarzyszenia ma zamiar pomieścić bibliotekę w oddzielnym pokoju, na wejściu do którego znajdować się będzie napis: „Dar śp. Przemysława Ryłskiego” (1900, nr 40, s. 279).

„Po śp. biskupie sandomierskim, ks. A[ntonim Franciszku Ksawerym] Sotkiewiczu [1826-1901], pozostała biblioteka, złożona z 900 dzieł treści teologicznej, kościelnej, historycznej oraz poezji i powieści. Cenny księgozbiór sprzedany będzie przez licytację [...]” (1901, nr 35, s. 175).

Prawo biblioteczne

Trzy zakresy działalności bibliotek – aspekt prawny

Biblioteki zajmują się w swojej działalności najczęściej udostępnianiem swoich zbiorów czytelnikom. Często biblioteki prowadzą także działalność w innym zakresie.

Przedmiotowe ramy działalności bibliotek określone zostały w ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.). Zakresem działalności bibliotek odpowiadają przypisane im ustawowo zadania.

W tym kontekście działalność bibliotek podzielona być może na trzy podstawowe zakresy: 1) działalność podstawową, 2) działalność dodatkową oraz 3) działalność uboczną.

Działalność podstawowa

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o bibliotekach do podstawowych zadań bibliotek należy:

1) gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych,

2) obsługa użytkowników, przede wszystkim udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie.

Działalność w dwóch powyższych obszarach powinna być prowadzona przez każdą bibliotekę, niezależnie od jej statusu i rodzaju, a więc także przez wszystkie biblioteki publiczne. W powyższym przepisie wskazane zostało to, co składa się na istotę działalności bibliotecznej, czyli powiększanie własnego zasobu i jego udostępnianie zainteresowanym osobom (w tym drugim aspekcie biblioteka jawi się jako szczególnego rodzaju ośrodek informacji).

Działalność dodatkowa

W myśl art. 4 ust. 2 ustawy o bibliotekach do zadań bibliotek może ponadto należeć prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, naukowo-badawczej, wydawniczej, edukacyjnej, popularyzatorskiej i instrukcyjno-metodycznej.

W powyższym przepisie wskazane zostały te obszary aktywności bibliotek, które co do zasady są zakresami fakultatywnymi, czyli większość bibliotek aktywności w tym zakresie prowadzić nie musi, choć zdarzają się wyjątki. I tak np. wojewódzkim bibliotekom publicznym w art. 20 ust. 1 ustawy

o bibliotekach przypisane zostały m.in. określone zadania bibliograficzne oraz instrukcyjno-metodyczne, a także inne zadania, określone w sposób szczególny w zestawieniu z ogólną regulacją art. 4 powyższej ustawy.

Można w związku z tym stwierdzić, że im większa biblioteka i im większa jej ranga, tym bardziej wskazane jest prowadzenie przez nią działalności także w tym dodatkowym zakresie, pomijając oczywiście obowiązki, które na poszczególne rodzaje bibliotek nakładają przepisy prawa.

Działalność uboczna

Są także obszary aktywności bibliotek, które nie łączą się z istotą działalności bibliotek i które w przepisach ustawy o bibliotekach nie zostały wyraźnie wskazane, a które w praktyce bibliotecznej występują. Można w tym kontekście mówić o różnych ubocznych zakresach działalności bibliotek, które najczęściej mają uzasadnienie w pozyskiwaniu dodatkowych środków na działalność podstawową (jeżeli chodzi o związane z działalnością podstawową usługi bibliotek, to art. 14 ustawy o bibliotekach nakłada w tym zakresie istotne ograniczenia co do odpłatności tego rodzaju usług).

Jako przykład tego rodzaju ubocznej aktywności wspomnieć można chociażby prowadzony przez bibliotekę wynajem znajdujących się na jej wyposażeniu pomieszczeń czy też usługi reklamowe, świadczone na rzecz sponsorów, wspierających realizowane przez biblioteki imprezy lub inne przedsięwzięcia.

Statutowe odniesienia

W tym miejscu warto podkreślić, że jeżeli chodzi o działalność dodatkową i uboczną, której dana biblioteka prowadzić nie musi, to właściwym rozwiązaniem jest uregulowanie tej fakultatywnej aktywności biblioteki w jej statucie, co stanowi formalną podstawę do prowadzenia działalności w dopuszczonym statutowo obszarze.

Na zasadność takiej statutowej regulacji wskazują trzy przepisy: 1) art. 11 ust. 3 pkt 1 ustawy o bibliotekach, zgodnie z którym w statucie biblioteki określić należy jej cele i zadania, 2) art. 12 ustawy o bibliotekach, który nakazuje, w przypadku bibliotek wchodzących w skład innych jednostek organizacyjnych, określanie w nadawanych im regulaminach m.in. szczegółowego zakresu działania biblioteki oraz – jeżeli chodzi o biblioteki mające status instytucji kultury, czyli zasadniczo samorządowe biblioteki publiczne, 3) art. 13 ust. 2 pkt 2 i pkt 6 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu

działalności kulturalnej (Dz. U. z 2001 r. Nr 13, poz. 123 z późn. zm.). Przepisy te wymagają mianowicie, aby w statucie będącej instytucją kultury biblioteki określić nie tylko zakres jej działalności, ale również postanowienia dotyczące prowadzenia działalności innej niż kulturalna, jeżeli instytucja zamierza działalność taką prowadzić (z mocy art. 2 ustawy o bibliotekach przepisy powyższej ustawy do bibliotek stosuje się odpowiednio).

Rafał Golał

Możliwość finansowego wsparcia środkami unijnymi budowy bibliotek wiejskich

Chociaż większość bibliotek wiejskich walczy obecnie o przetrwanie, to jednak w niektórych gminach myśli się o nowych inwestycjach bibliotecznych. Aby umocnić te, niestety nieliczne, plany budowy nowej biblioteki wiejskiej, zwracamy uwagę na możliwość pozyskania grantów na ten cel ze środków unijnych.

Z początkiem lutego ruszył nabór wniosków w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie „Odnowa i rozwój wsi”), w ramach którego można pozyskać środki m.in. na inwestycje biblioteczne na wsi. Może to być budowa nowego obiektu dla biblioteki wiejskiej, jak również remont istniejącego budynku. Informacje na ten temat są ogłaszane regionalnie, przez zarządy województw. Informacji należy szukać na stronach urzędów marszałkowskich (zwykle są to zakładki: PROW 2007-2013, np. http://www.wrotapomorza.pl/pl/dprow/prow2007_2013).

Podstawę realizacji instrumentów wsparcia w ramach PROW stanowi koncepcja wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich. Zgodnie z założeniami Krajowego Planu Strategicznego Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, głównymi celami w nowym okresie programowania jest: wzmocnienie ekonomiczne gospodarstw rolnych oraz wzrost konkurencyjności sektora rolno-spożywczego. Ponadto podejmowane działania mają zapewnić różnicowanie działalności gospodarczej na wsi w celu tworzenia alternatywnych źródeł dochodów mieszkańców.

Działania PROW 2007-2013 podejmowane będą w ramach czterech osi priorytetowych (oraz Pomocy Technicznej), współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich a także ze środków krajowych przeznaczonych na ten cel w ustawie budżetowej.

Zdefiniowane cztery Osie priorytetowe dotyczyć będą:

Os 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego;

Os 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich;

Os 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej;

Os 4: Leader.

Prawną podstawę do realizacji podejmowanych programów stanowi obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2007 r. w sprawie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Monitor Polski Nr 94, poz. 1035).

W okresie kryzysu ekonomicznego należy wykorzystać wszystkie źródła, nawet te, które tylko marginalnie dotyczą sfery kultury.

Lucjan Biliński

Nowe regulacje prawne w sprawie tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 lipca 2004 r. w sprawie rodzajów dyplomów i tytułów zawodowych oraz wzorów dyplomów wydawanych przez uczelnie¹ straciło moc. Od 9 lutego 2009 r. obowiązuje rozporządzenie w tej sprawie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 grudnia 2008 r.²

Obecnie obowiązujące rozporządzenie określa:

- 1) rodzaje tytułów zawodowych nadawanych absolwentom:
 - a) studiów pierwszego stopnia,
 - b) studiów drugiego stopnia,
 - c) jednolitych studiów magisterskich;
- 2) warunki wydawania:
 - a) dyplomów ukończenia studiów, w tym dyplomów ukończenia studiów prowadzonych wspólnie przez różne uczelnie i instytucje naukowe,
 - b) świadectwa ukończenia studiów doktoranckich,
 - c) świadectwa ukończenia studiów podyplomowych,
 - d) świadectwa ukończenia kursu dokształcającego;
- 3) wzory:
 - a) dyplomów, w tym dyplomów ukończenia studiów prowadzonych wspólnie przez różne uczelnie i instytucje naukowe,

- b) suplementu do dyplomów,
- c) świadectwa ukończenia studiów doktoranckich,
- d) świadectwa ukończenia studiów podyplomowych,
- e) świadectwa ukończenia kursu dokształcającego.

Absolwentom studiów pierwszego stopnia nadaje się tytuły zawodowe:

- 1) inżynier architekt – po ukończeniu kierunku architektura i urbanistyka;
- 2) inżynier architekt krajobrazu – po ukończeniu kierunku architektura krajobrazu;
- 3) inżynier pożarnictwa – strażakom Państwowej Straży Pożarnej po ukończeniu przez nich kierunku inżynieria bezpieczeństwa w Szkole Głównej Służby Pożarniczej;
- 4) inżynier – po ukończeniu kierunków innych niż wymienione;
- 5) licencjat pielęgniarstwa – po ukończeniu kierunku pielęgniarstwo;
- 6) licencjat położnictwa – po ukończeniu kierunku położnictwo;
- 7) licencjat – po ukończeniu kierunków innych niż wymienione w pkt 1-6.

Absolwentom studiów drugiego stopnia nadaje się tytuły zawodowe:

- 1) magister inżynier architekt – po ukończeniu kierunku architektura i urbanistyka;
- 2) magister inżynier architekt krajobrazu – po ukończeniu kierunku architektura krajobrazu;
- 3) magister inżynier pożarnictwa – strażakom Państwowej Straży Pożarnej po ukończeniu przez nich kierunku inżynieria bezpieczeństwa w Szkole Głównej Służby Pożarniczej;
- 4) magister inżynier – po ukończeniu kierunków innych niż wymienione w pkt 1 i 2;
- 5) magister sztuki – po ukończeniu kierunków:
 - a) architektura wnętrz,
 - b) dyrygentura,
 - c) edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych,
 - d) edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej,
 - e) grafika,
 - f) instrumentalistyka,
 - g) jazz i muzyka estradowa,
 - h) kompozycja i teoria muzyki,
 - i) malarstwo,
 - j) organizacja produkcji filmowej i telewizyjnej,
 - k) reżyseria,
 - l) reżyseria dźwięku,
 - m) rzeźba,
 - n) scenografia,
 - o) taniec,
 - p) wiedza o teatrze,
 - q) wokalistyka,
 - r) wzornictwo;
- 6) magister pielęgniarstwa – po ukończeniu kierunku pielęgniarstwo;
- 7) magister położnictwa – po ukończeniu kierunku położnictwo;
- 8) magister – po ukończeniu kierunków innych niż wymienione w pkt 1-7.

Absolwentom jednolitych studiów magisterskich nadaje się tytuły zawodowe:

- 1) magister sztuki – po ukończeniu kierunków:
 - a) aktorstwo,
 - b) konserwacja i restauracja dzieł sztuki,
 - c) realizacja obrazu filmowego, telewizyjnego i fotografii,
 - d) reżyseria;
- 2) magister farmacji – po ukończeniu kierunku farmacja;
- 3) lekarz – po ukończeniu kierunku lekarskiego;
- 4) lekarz dentysta – po ukończeniu kierunku lekarsko-dentystycznego;
- 5) lekarz weterynarii – po ukończeniu kierunku weterynaria;
- 6) magister – po ukończeniu kierunków:
 - a) analityka medyczna,
 - b) prawo,
 - c) prawo kanoniczne,
 - d) psychologia,
 - e) teologia.

Warunkiem wydania dyplomu ukończenia studiów wyższych jest: zrealizowanie przewidzianego w planach studiów i programach nauczania zakresu kształcenia, uzyskanie zaliczeń i złożenie wymaganych egzaminów oraz odbycie przewidzianych w programie nauczania praktyk, złożenie egzaminu dyplomowego lub pracy dyplomowej, jeżeli standardy kształcenia tak przewidują, oraz uzyskanie odpowiedniej liczby punktów ECTS określonych w standardach kształcenia.

Warunkiem wydania świadectwa ukończenia studiów doktoranckich jest: zrealizowanie przewidzianego w programie studiów zakresu kształcenia, udokumentowanie wyników prac badawczych oraz złożenie egzaminów przewidzianych programem.

Warunkiem wydania świadectwa ukończenia studiów podyplomowych jest: zrealizowanie przewidzianego w programie tych studiów zakresu kształcenia, złożenie egzaminów przewidzianych programem oraz złożenie pracy dyplomowej lub egzaminu dyplomowego, jeżeli program tych studiów to przewiduje.

Warunkiem wydania świadectwa ukończenia kursu jest: zrealizowanie przewidzianego w programie tego kursu zakresu kształcenia, złożenie egzaminów przewidzianych programem oraz złożenie pracy końcowej lub egzaminu końcowego, jeżeli program tego kursu to przewiduje.

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 grudnia 2008 r w sprawie rodzajów tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów i wzorów dyplomów oraz świadectw wydawanych przez uczelnie określa wzór dyplomu ukończenia studiów. Stanowią one załączniki do rozporządzenia.

Lucjan Biliński

PRZYPISY:

¹ Dz. U. Nr 182, poz. 1881 i Nr 194, poz. 2003.

² Dz. U. z dnia 26 stycznia 2009 r. Nr 11, poz. 61.

Proponowane środki na kulturę, w tym na cele biblioteczne

W dniu 4 lutego 2009 r. minister kultury i dziedzictwa narodowego Bogdan Zdrojewski przedstawił na konferencji prasowej wyniki oceny merytorycznej I stopnia projektów złożonych w ramach priorytetu „Kultura i dziedzictwo kulturowe” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (nabór wniosków w okresie od 17 lipca do 30 września 2008 r.). W konferencji wzięły także udział minister rozwoju regionalnego Elżbieta Bieńkowska oraz podsekretarz stanu w MKiDN Monika Smoleń.

W wyniku przeprowadzonej oceny do dalszego etapu konkursu rekomendowano 28 projektów na kwotę całkowitą **1 171 752 143 zł**, w tym z funduszy europejskich **689 478 348 zł**. To największa jak do tej pory kwota rozdysponowana na infrastrukturę kultury w ramach jednego konkursu.

Do dalszego etapu rekomendowano:

1. 11 projektów z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego o wartości całkowitej 312 005 395,08 zł, w tym dofinansowanie z EFRR 192 588 101,26 zł
2. 8 projektów z zakresu infrastruktury kultury o wartości całkowitej 549 167 762,83 zł, w tym dofinansowanie z EFRR 276 634 907,77 zł

3. 9 projektów z zakresu infrastruktury szkolnictwa artystycznego o wartości całkowitej 310 578 985,13 zł, w tym dofinansowanie z EFRR 220 255 339,09 zł.

Biorąc pod uwagę bardzo dobre przygotowanie projektów oraz fakt, iż stan prac nad ich realizacją jest w wielu przypadkach zaawansowany, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego – za zgodą Instytucji Zarządzającej dla PO IiŚ – podjął decyzję o zwiększeniu alokacji na konkurs o następujące kwoty:

- dla działania 11.1 – 38 745 753,26 zł
- dla działania 11.2 – 83 810 991,77 zł
- dla działania 11.3 – 39 031 429,09 zł.

Zwiększenie alokacji na konkurs o 161 588 174,12 zł pozwoliło na wybór większej liczby wniosków do dofinansowania. Przyczyni się tym samym do osiągnięcia celów strategicznych XI Priorytetu PO IiŚ.

Wśród projektów rekomendowane do drugiego etapu oceny znalazły się tylko dwie inwestycje biblioteczne. I tak w działaniu 11.1: Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym występuje **Śląska Internetowa Biblioteka Zbiorów Zabytkowych**, Beneficjent: **Biblioteka Śląska**, a w działaniu 11.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym – **Rozbudowa Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu**, Beneficjent: **Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu**.

Lucjan Biliński

AKTUALIA

Polskie biblioteki publiczne mają zasięg o wiele niższy, aniżeli w większości krajów europejskich. Duża część społeczeństwa nie widzi potrzeby, żeby z nich korzystać – chociaż jest sporo bibliotek w miastach małych i średnich, które potrafiły jednak zainteresować wielu mieszkańców.

Kto zaś tej potrzeby nie dostrzega, ten traktuje biblioteki niechętnie, albo nawet wrogo. Kto? No właśnie: więcej niż połowa najbliższego środowiska, członkowie samorządów, organizatorzy. To jest jak epidemia i ma swoje przyczyny.

Biblioteki publiczne powoływano kiedyś (towarzystwa dobroczynne) dla poprawy sytuacji edukacyjnej i kulturalnej biednych warstw społeczeństwa – u nas jeszcze w intencjach narodowościowych. Ale wszystko się zmieniło. Edukacja jest powszechna, kultura popularna wypycha się sama, a o depolonizacji nikt już nie pamięta. Biblioteki publiczne stały się instytucjami dla warstw średnich – jak wielu sądzi: na tyle dobrze sytuowanych, żeby sobie za wszystko płaciły same, a nie odsyłały pieniądze z podatków.

Skoro edukację wspierają biblioteki akademickie i szkolne, informacja nie jest silną stroną bibliotek publicznych, a ofertą intelektualną interesują się nieliczni z nielicznych, to co pozostaje w bibliotecznym repertuarze? Rozrywka i kompensacja.

– E, no nie – powiadają niezyciwi – za uciechy i frustracje jajogłowych płacić nie będziemy. Niech to sobie fundują sami.

Z naszego punktu widzenia, to bzdura, lecz nie nasz punkt widzenia się liczy, tylko ich. Coś więc trzeba zrobić.

Można sięć i płakać. Można płakać bez siadania. Ale lepiej nastawić się na działanie **środowiskowe**: takie, żeby wszystkim wyszły na wierzch gały. To da się zrobić: liczne biblioteki tak robią i w następstwie nikt im nie podskoczy. Nie opływają może w dostatki, ale fundamentalnych zagrożeń nie ma.

Bo szanowana biblioteka, to jest **nasza** biblioteka. Niech każdy pokrepi głową i wykombinuje, co zrobić, z obok **TEJ** biblioteki Igrekowska z Iksińskim z sąsiedztwa powiedzieli: **nasza**. A z czasem powtórzą to radni, wójtowie i burmistrzowie, bo ktoś ich jednak wybiera. Powtarzanie przymiotnika **nasza** też może być zaraźliwe. No to trzeba zacząć zarażać.

Jucek Wojciechowski

W kilku słowach

■ Spotkanie bibliotekarzy i wydawców w sprawie egzemplarza obowiązkowego

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich zorganizowało w dniu 25 lutego 2009 r. w Bibliotece Narodowej naradę na temat egzemplarza obowiązkowego w Polsce. Celem spotkania była wymiana opinii oraz opracowanie wspólnego stanowiska bibliotekarzy i wydawców w sprawie zmian przepisów prawnych dotyczących egzemplarza obowiązkowego. Do udziału w spotkaniu zaproszono: dyrektorów bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarza obowiązkowego, przedstawicieli Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych, Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich oraz wydawców. Środowisko wydawców reprezentował Piotr Dobrołęcki – wiceprezes Polskiej Izby Książki oraz Aniela Topulos – wiceprezes Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek. Spotkanie prowadziła Elżbieta Stefańczyk, przewodnicząca SBP.

Zaproszeni goście otrzymali wcześniej materiały: opracowanie Instytutu Książki i Czytelnictwa BN na temat egzemplarza obowiązkowego na świecie oraz stanowisko Polskiej Izby Książki w sprawie egzemplarza obowiązkowego. Kol. Elżbieta Stefańczyk przedstawiła wstępne wyniki ankiety rozesłanej do dyrektorów bibliotek uprawnionych do otrzymywania eo. Ankieta dotyczyła struktury wpływów do bibliotek objętych egzemplarzem obowiązkowym, w odniesieniu do druków zwartych, wydawnictw ciągłych oraz pozostałych zbiorów, a także zakupów krajowych w ujęciu ilościowym i wartościowym. Po dokładniejszym opracowaniu wyniki ankiety zostaną zamieszczone w czasopiśmie bibliotekarskich oraz na portalu EBIB.

Stanowisko PIK w sprawie eo przedstawił Piotr Dobrołęcki. Wydawcy postulują zmniejszenie liczby egzemplarzy obowiązkowych z obecnych 18 do 5, z jednoczesnym wprowadzeniem możliwości wykorzystania wersji elektronicznej książki, przy zapewnieniu odpowiednich zabezpieczeń przed naruszeniem praw autorskich i wydawniczych. Dopóki takie ograniczenie nie nastąpi, wydawcy domagają się prawa odliczenia kwoty odpowiadającej pozostałym trzynastu egzemplarzom obowiązkowym bezpośrednio od kwoty podatku.

Dyrektorzy bibliotek biorący udział w dyskusji byli w większości przeciwni zmniejszeniu liczby eo. W dzisiejszych czasach egzemplarz obowiązkowy służy nie tylko zachowaniu dziedzictwa narodowego, ale stanowi dla wielu bibliotek zasilenie budżetu, szczególnie w obecnej sytuacji, kiedy Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zmniejszyło dotację na zakup nowości wydawniczych dla bibliotek. Bibliotekarze zgodzili się natomiast z postulatem wydawców w kwestii dodruków – nie ma potrzeby obejmowania obowiązkiem eo nowego wydania książki, w której nie zmieniono treści. Poparcie zyskał także postulat dotyczący ulgi podatkowej dla wydawców. Zgłoszono także potrzebę urealnienia terminów nadsyłania eo. W chwili obecnej terminy są zbyt krótkie, aby wydawcy mogli wywiązać się z obowiązku

wysyłki. W rezultacie biblioteki otrzymują eo z dużym opóźnieniem. Biblioteki mają problem z kompletnością eo, istnieje potrzeba monitorowania wydawców. Problem z otrzymywaniem eo zgłosili także dyrektorzy bibliotek uprawnionych do otrzymywania eo regionalnego.

Bibliotekarze wypowiedzieli się również na temat eo w elektronicznej wersji. Rozwiązanie takie wymaga budowy repozytorium (najlepszym miejscem według zebranych byłaby Biblioteka Narodowa). Repozytorium rozwiązałoby problem magazynowania zbiorów (szczególnie dotyczy to czasopism). Zwrócono przy tym uwagę na stronę finansową przedsięwzięcia: kto sfinansuje budowę repozytorium?

Dyrektor Biblioteki Narodowej, dr Tomasz Makowski przedstawił pomysł egzemplarza obowiązkowego „na żądanie”, jako rozwiązanie na czas przejściowy. Biblioteka dostawałaby tylko to, co ją interesuje, przez co profilowałaby swoje zbiory. Informacje o nowościach wydawniczych zamieszczane byłyby w katalogu składowym. Biblioteka mogłaby poza tym wybrać, czy interesuje ją wersja drukowana czy elektroniczna publikacji. W wyniku eo „na żądanie” wydawcy ponieśliby dużo mniejsze koszty.

W podsumowaniu dyskusji ustalono, że w terminie do 8 marca br. powołany zostanie zespół, który wypracuje wspólne stanowisko bibliotekarzy i wydawców oraz określi dalszą drogę postępowania w sprawie egzemplarza obowiązkowego w Polsce.

■ 18,5 mln zł mniej na zakup nowości wydawniczych dla bibliotek publicznych

W związku z postanowieniem Rady Ministrów dotyczącym wprowadzenia oszczędności w budżecie państwa, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego podjął decyzję o zmniejszeniu środków na program „Literatura i Czytelnictwo. Priorytet 2: Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek” o kwotę 18.500.000 zł, tj. do kwoty 10 mln zł – poinformował dyrektorów wojewódzkich bibliotek publicznych dr T. Makowski, dyrektor Biblioteki Narodowej.

■ Pieniądze na budowę Biblioteki Raczyńskich

Minister kultury i dziedzictwa narodowego Bogdan Zdrojewski przyznał Bibliotece Raczyńskich 42 mln zł dotacji ze środków unijnych na rozbudowę. Koszt inwestycji to ponad 106 mln zł. 60 proc. tej kwoty pokryje miasto. Jeśli wszystko pójdzie zgodnie z planem, na początku 2012 r. przy al. Marcinkowskiego będzie gotowy nowoczesny gmach – skrzydło poznańskiej książki według projektu znanej warszawskiej pracowni Jems Architektki.

■ „Przewodnik Bibliograficzny” w wersji elektronicznej

W 2009 r. „Przewodnik Bibliograficzny”, poza tradycyjnie dostępną wersją drukowaną, będzie udostępniany również w wersji elektronicznej jako pliki PDF.

Pierwsze zeszyty są już dostępne w witrynie Biblioteki Narodowej w dziale Publikacje BN „Bibliografic”. Kolejne pliki będą zamieszczane sukcesywnie, równocześnie z oddawaniem do druku zeszytów bibliografii.

Źródło: strony www BN

■ **Ewa Kobierska-Maciuszko** głównym konsultantem Instytutu Książki ds. certyfikatu Biblioteka+

Ewa Kobierska-Maciuszko, dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie została głównym konsultantem Instytutu Książki ds. Certyfikatu Biblioteka+. Utworzy ona i pokieruje zespołem konsultacyjnym do spraw certyfikatu. Zadaniem zespołu będzie opracowanie kryteriów modelowej biblioteki gminnej, a także przygotowanie podręcznika zawierającego optymalne rozwiązania funkcjonalno-użytkowe dla małych bibliotek.

Źródło: strona www Instytutu Książki

■ **Śląska Internetowa Biblioteka Zbiorów Zabytkowych**

Projekt Biblioteki Śląskiej pod nazwą „Śląska Internetowa Biblioteka Zbiorów Zabytkowych” w rankingu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego zajął 7 pozycję i uzyskał dofinansowanie z Unii Europejskiej w wysokości 6 227 939,80 zł. Termin zakończenia inwestycji przypada na rok 2011. (Prof. Jan Malicki)

■ **Medale „Za Długoletnią Służbę” dla pracowników BN**

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Lech Kaczyński uhonorował medalami „Za Długoletnią Służbę” zasłużonych pracowników Biblioteki Narodowej z okazji 81. rocznicy jej powołania. Złotym medalem „Za Długoletnią Służbę” odznaczonych zostało 27 pracowników, a srebrnym 11.

■ **Magdalena Miller wśród laureatów plebiscytu „Ludzie Roku” Małopolski**

„Polska Gazeta Krakowska” corocznie ogłasza plebiscyt na 10 „Ludzi Roku” Małopolski. Za 2008 rok publiczność wybrała mgr MAGDALENĘ MILLER, dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gorlicach. W teście dziesiątkę są m.in. aktor Jerzy Stuhr i znany polityk Ireneusz Raś.

■ **Wręczenie nagrody „Nowych Książek” 2008**

Nagrodę „Nowych Książek” 2008 ufundowaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wręczono Dorocie Kudelskiej za *Dukt pisma i pędzla. Biografię intelektualną Jacka Malczewskiego* w BN 26 lutego br.

■ **Nagrody „Magazynu Literackiego KSIĄŻKI”**

„Magazyn Literacki KSIĄŻKI” jest ogólnopolskim miesięcznikiem poświęconym zagadnieniom rynku wydawniczo-księgarskiego. Jego Redakcja nagrodziła wydawców oraz autorów za Książki Miesiąca, a wydawcy wybranych spośród nich pięciu najlepszych publikacji odebrali dodatkowo statuetki Książki Roku na uroczystości w BN 27 stycznia br. Za Książki Roku 2008 uznano: *Gra anioła* Carlosa Ruiza Zafóna, *1491* Charlesa C. Manna, *Ikony w Polsce* ks. Michała Janochy, *Skarby przyrody i krajobrazu Polski* Romualda Olaczka oraz

Prawo autorskie Janusza Barty i Ryszarda Markiewicza. Po raz pierwszy w tym roku została wręczona Nagroda Czytelników „Magazynu Literackiego KSIĄŻKI”, którą przyznano Wydawnictwu Biały Kruk za album *Kaplica Sykstyńska na nowo odkryta* Heinricha W. Pfeiffera SJ oraz Wydawnictwu Fronda za publikację *Zabawa w komunizm!* Bettiny Röhl.

■ **VII Finał kampanii „Cała Polska czyta dzieciom”**

Zorganizowany został 16 lutego w Teatrze Żydowskim w Warszawie. Działalność fundacji stale się rozrasta. W całym kraju kampanię czytania prowadzi już ponad 2900 liderów i koordynatorów, 1769 czytających szkół i 1697 czytających przedszkoli. Ponad 37% rodziców małych dzieci deklaruje, że codziennie im czyta. Podczas finału bardzo osobisty, ale tym ciekawszy wykład na temat roli czytania wygłosił prof. Andrzej Zoll, gościem specjalnym był prof. Maciej Wojtyczko, a całość poprowadził w sposób niezwykle atrakcyjny Kabaret Moralnego Niepokoju. Finał był okazją do podziękowania i wręczenia nagród – Statuetek i Medalii za całoroczną pracę – najlepszym koordynatorom i liderom, a także sponsorom, partnerom i przyjacielom fundacji. Wśród kilkudziesięciu nagrodzonych osób sporą grupę stanowili bibliotekarze. Superstatuetki otrzymały: Halina Bugajewska – MBP Biała Podlaska, Małgorzata Piekarska – MBP Jasło (po raz trzeci), Bożena Pilczuk – Książnica Pomorska, Elżbieta Blaut – MBP Żory; a Medale: Bożena Kłosiewicz – BP Cieszyń, Zofia Czasnowicz i Anna Koleczko – MBP Jastrzębie Zdrój, Monika Rejchów – Filia w Młoszowej, Teresa Hruby – Namysłowski Ośrodek Kultury – BP, Elżbieta Kolba – MBP Tarnobrzeg, Renata Gawlińska – BP w Mikołajkach – Filia Woźnice.

■ **Zaprosili nas**

BP w Dzielnicy Śródm. m.st. W-wy Centrum Informacji im. J. Nowaka-Jeziorańskiego na spotkanie z A. Kamińskim i T. Szczerbickim autorami książki o pojazdach Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie w latach 1939-1947 (5.02.09), na spotkanie „A wszystko to z miłości” (12.02.09) ● **B-ka Śląska** na spotkanie z Teresą Torzańską (18.02.09), uroczysty wernisaż i wręczenie nagród w konkursie „Śląska fotografia prasowa” (5.03.09) ● **Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej** na konferencję „Informacja” w świecie cyfrowym: Informacja a innowacja (16.03.09) ● **Fundacja ABCXXI** na VII Finał kampanii „Cała Polska czyta dzieciom” (16.02.09) ● **Książnica Beskidzka** na spotkanie z E. Janoszek autorką książki o architekturze przemysłowej Bielska i Białej w l. 1806-1939 (19.01.09) ● **Książnica Cieszyńska** na spotkanie informacyjne nt. włączenia zasobów cyfrowych biblioteki do Śląskiej Biblioteki Cyfrowej (23.01.09).

■ **Zapraszamy do lektury „Biuletyn ERIB” 1/2009(101)**

Główny temat numeru to „Wolna kultura i edukacja”, a tak m.in. prezentuje jego zawartość redaktor numeru B. Bednarek-Michalska: „Postanowiliśmy wspólnie z kolegami z Koalicji Otwartej Edukacji przedstawić naszemu Czytelnikom parę inicjatyw związanych z uwalnianiem utworów do Internetu. Naszym celem jest uwrażliwić wszystkich bibliotekarzy i specjalistów informacji na aspekt upubliczniania materiałów naukowych, edukacyj-

nych czy, szerzej, dzieł kultury (...) W nowym numerze „Biuletynu EBIB” pojawia się spis niektórych inicjatyw, definicja domeny publicznej, artykuł o naturze informacji, opis otwartych materiałów edukacyjnych i projekty wikipedystów”.

„Poradnik Bibliotekarza” nr 2/2009

Piszą: B. Klukowski o stuleciu Związku Księgarzy Polskich, J. Golanowska o źródłach online informacji bibliotecznej, M. Weryho i A. Walkiewicz o zbiorach WiMBP w Bydgoszczy w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej, G. Szpulak snuje rozważania czytelniczo-statystyczne, a ponadto sporo ciekawych doniesień z poszczególnych bibliotek, felieton H. Hollendra, sprawozdania z konferencji i stały dodatek „Świat książki dziecięcej”.

■ Publikacje otrzymane

Otrzymaliśmy „Panoramę Wielkopolskiej Kultury” nr 6/2008 z bogatym zakresem informacji o inicjatywach i działalności kulturalnej w Wielkopolsce łącz-

nie z działalnością bibliotek i bibliotekarzy: „Dostrzegacz Biblioteczny” to pismo informacyjne Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie” nr 4/2008 – z bogatą zawartością informacji o bibliotekach na Lubelszczyźnie i ich problemach oraz „Kraków” nr 1/2009 – miesięcznik społeczno-kulturalny, wydawany na dobrym papierze, bogato ilustrowany, na którego łamach prezentują się znakomici krakowscy publicyści, dziennikarze, ludzie kultury i nauki. A ponadto *Rozmowy o książce* (Warszawa 2009) wydane przez Bibliotekę Analiz. Rozmówcami Kuby Frotowa, Ł. Gołębińskiego, P. Dobrołęckiego, P. Waszczyka i J. Hetman byli – jak napisano we wprowadzeniu – „przedstawiciele wydawnictw i księgarń, firm dystrybucyjnych oraz instytucji kultury, firm małych i dużych, osoby z dużym doświadczeniem w branży, których głos jest dla środowiska ważny, ale i nowicjusze, którzy często borykają się z zupełnie innymi problemami, próbując stawiać swoje pierwsze kroki na rynku książki”.

Nikt mi nie wmówi, że biblioteki nie stać na sto złotych rocznie za prenumeratę czasopisma zawodowego. Zamawiajcie o jeden egzemplarz „Życia na gorąco” mniej i będzie jak znalazł. I także nie wmówi mi nikt, że raz do roku nie da się kupić dwóch profesjonalnych podręczników – choćby prywatnie, skoro z tego przyszło żyć. Po co? Żeby wiedzieć COS. A coś, to jest więcej, niż NIC. Ale to nie jest problem finansowy: to załęgło się w mentalności.

Utarło się – i większość uwierzyła – że w tym zawodzie nic nie trzeba umieć. No to po co jakieś czasopisma, książki oraz jeszcze wiedza? Zwłaszcza w bibliotekach małych... Otworzy się taką bibliotekę rano, pokaże się co i gdzie, jeżeli ktoś przyjdzie (rano...), potem trzeba zamknąć i można do domu. Gdzie tu i do czego wiedza potrzebna? Efektem jest bibliioindolencja i infodziadostwo. Opadają uszy, załamują się ręce, pęka skóra na czole.

Z artykułu Jacka Wojciechowskiego *Światło w półmroku*, który opublikujemy w majowym numerze „Bibliotekarza”.

TYDZIEŃ BIBLIOTEK 2009

Drodzy Czytelnicy!

Plakat promujący tegoroczną edycję Tygodnia Bibliotek (8-15 maja 2009) będzie – jak co roku – do nabycia w Stowarzyszeniu.

JUŻ PRZYJMUJEMY ZAMÓWIENIA!

Cena, jak w roku ubiegłym 5 zł netto.

Zamówienia przyjmuje:

DZIAŁ PROMOCJI I KOLPORTAŻU SBP, 02-086 Warszawa, Al. Niepodległości 213
tel. (0-22) 825-50-24, faks: (0-22) 825-53-49, e-mail: sprzedaz_sbp@wp.pl

Obserwując realia (Jan WOŁOSZ)	1
Artykuły	2
Elżbieta STEFAŃCZYK: Przed Krajowym Zjazdem Delegatów Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich	2
Tomasz KRUSZEWSKI: Adaptacja bibliotek w budynkach sakralnych – wybrane kwestie	4
Agnieszka GÓRSKA: Nowe budynki biblioteczne w Krakowie-Pychowicach	8
Jadwiga WOJTCZAK: Praktyki studenckie przyszłych bibliotekarzy	11
Monika PROKOPIUK, Mirosław MATYJA: Muzeum Polskie i Biblioteka w Rapperswilu	15
Anna STASIEWICZ-JAKUBIK: O bibliotekach brytyjskich w Polsce z perspektywy Biblioteki Brytyjskiej w Gdańsku	17
Nasi korespondenci informują	20
Biblioteka parafialna w Trzciance (Magdalena KOKOSIŃSKA)	20
Wejherowska Biblioteka Cyfrowa (Renata SZKOŁA)	22
Przegląd publikacji	23
Grażyna Straus, Katarzyna Wolff, Sebastian Wierny: <i>Czytanie, kupowanie, surfowanie: społeczny zasięg książki w Polsce w 2006 roku</i> (Jan WOŁOSZ)	23
Grażyna Lewandowicz-Nosal: <i>Biblioteki dla dzieci wczoraj i dziś. Poradnik</i> (Adrian ULJASZ)	26
Sygnały o nowych publikacjach (Marzena PRZYBYSZ)	27
Z oficyny wydawniczej SBP (Marzena PRZYBYSZ)	27
Pyłki (Andrzej KEMPA)	30
Prawo biblioteczne	31
Trzy zakresy działalności bibliotek – aspekt prawny (Rafał GOLAT)	31
Możliwość finansowego wsparcia środkami unijnymi budowy bibliotek wiejskich (Lucjan BILIŃSKI)	32
Nowe regulacje prawne w sprawie tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów (Lucjan BILIŃSKI)	32
Proponowane środki na kulturę, w tym na cele biblioteczne (Lucjan BILIŃSKI)	34
Aktualia (Jacek WOJCIECHOWSKI)	34
W kilku słowach	35
Watching Realities (Jan WOŁOSZ)	1
Articles	2
Elżbieta STEFAŃCZYK: Before the National Convention of the Polish Librarians Association	2
Tomasz KRUSZEWSKI: Conversion of part of Sacral Buildings into Libraries – Selected Problems	4
Agnieszka GÓRSKA: New Library Buildings in Kraków–Pychowice	8
Jadwiga WOJTCZAK: Student Training for Future Librarians	11
Monika PROKOPIUK, Mirosław MATYJA: Polish Museum and Library in Rappersville	15
Anna STASIEWICZ-JAKUBIK: On British Libraries in Poland from the Perspective of the British Library in Gdańsk	17
Our Correspondents Report	20
The Parish Library in Trzcianka (Magdalena KOKOSIŃSKA)	20
Wejherowo Digital Library (Renata SZKOŁA)	22

Review of Publications	23
Grażyna Straus, Katarzyna Wolff, Sebastian Wierny: <i>Czytanie, kupowanie, surfowanie: społeczny zasięg książki w Polsce w 2006 roku</i> (Reading, Buying, Surfing: Social Range of Book in Poland in 2006) (Jan WOŁOSZ)	23
Grażyna Lewandowicz-Nosal: <i>Biblioteki dla dzieci wczoraj i dziś. Poradnik</i> (Libraries for Children – Yesterday and Today) (Adrian ULJASZ)	26
New Books Flash (Marzena PRZYBYSZ)	27
From the PLA Publishing House (Marzena PRZYBYSZ)	27
Stardust (Andrzej KEMPA)	30
Library Law	31
Three Fields of Libraries Activities – Legal Aspect (Rafał GOLAT)	31
Possibilities of Financial Support Library Buildings from Financial Means of the EU (Lucjan BILIŃSKI)	32
New Regulations on Professional Titles that are Granted to Graduates (Lucjan BILIŃSKI)	32
Proposed Budget Means for Culture inter alia for Libraries (Lucjan BILIŃSKI)	34
Current Events	34
In a Nutshell	35

BIBLIOTEKARZ

Czasopismo wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy

Komitet Redakcyjny: Lucjan BILIŃSKI, Sylwia BŁASZCZYK, Zofia CIURUŚ, Stanisław CZAJKA, Marcin DRZEWIECKI (przewodniczący), Bolesław HOWORKA, Małgorzata JEZIERSKA, Katarzyna Materska, Irena SUSZKO-SOBINA, Ryszard TURKIEWICZ

Redaktor naczelny: Jan WOŁOSZ (tel. 0-694 463 656; e-mail: jan.wolosz@op.pl).

Sekretarz redakcji: Andrzej JOPKIEWICZ. **Tłum. na jęz. angielski:** Maria JANOWSKA. **Redaktor techniczny:** Elżbieta MATUSIAK

Skład i łamanie: Ewa KOSSOWSKA-SALAŃSKA. **Projekt graficzny okładki:** Katarzyna STANNY

**WYDAWNICTWO
SBP**

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

00-335 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel. 827-52-96

Dyrektor Wydawnictwa – Janusz NOWICKI

e-mail: wyd.sbp-portal@wp.pl

Prenumeratę „Bibliotekarza” można również zrealizować w **Dziale Promocji i Sprzedaży Biura ZG SBP**, Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa, tel. (0-22) 825-50-24 fax: (0-22) 825-53-49, e-mail: sprzedaz_sbp@wp.pl

Konto SBP: Millennium 70 1160 2202 0000 0000 2814 5355

Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Nakład: 2100 egz. ISSN 0208-4333. Indeks 352624

Opowieść i zabawna, i smutna, pełna anegdot, nie wolna od erotyki.
Czyli wszystko, co czytelnicy autora „Xenny” dobrze znają.

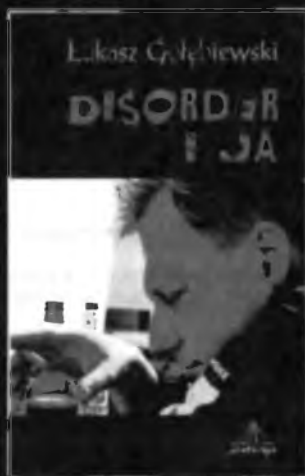
DISORDER I JA

Najnowsza powieść Łukasza Gołębiewskiego

*To nie tylko opowieść o picciu. (...) Sta-
jesz się więźniem mężczyźni. I choć mo-
żesz w każdej chwili zamknąć książkę,
pozostajesz w tym więzieniu uczuć do
końca. Do ostatniej strony.*

Barbara Kosmowska (pisarka)

Polecają:

www.xenna.com.pl

WARUNKI PRENUMERATY „BIBLIOTEKARZA”

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH

„Bibliotekarz” dostępny jest w prenumeracie i w bezpośredniej sprzedaży w Biurze ZG SBP. Zamówienia na czasopismo można składać w ciągu całego roku, od dowolnego numeru pisma. Numery archiwalne, a także pojedyncze numery można nabyć wyłącznie w Biurze ZG SBP. Oferta ważna do wyczerpania nakładu.

Wysokość bieżącej prenumeraty rocznej wynosi 132 zł (11 zł za 1 numer). W przypadku zamówienia co najmniej 3 egz. „Bibliotekarza” przysługuje rabat w wysokości 10%.

Wpłaty na prenumeratę przyjmuje:

Dział Promocji i Sprzedaży Biura ZG SBP

Al.Niepodległości 213, 02-086 Warszawa

Informacje: Joanna Janczak tel. (0-22) 825-50-24, faks (0-22) 825-53-49

e-mail: sprzedaz_sbp@wp.pl

Aby dokonać prenumeraty, należy wypełnić blankiet pocztowy lub bankowy z zaznaczeniem liczby zamawianych egzemplarzy i dokonać wpłaty. Zaprenumerowane egzemplarze przesyłane są na adres prenumeratora przesyłką pocztową zwykłą.

„RUCH” S.A

Wpłaty na prenumeratę „Bibliotekarza” przyjmowane są tylko na okresy kwartalne.

1. Prenumerata krajowa:

- Przedpłaty na prenumeratę przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” S.A właściwe dla miejsca zamieszkania. Termin przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną do 5 każdego miesiąca poprzedzającego okres rozpoczęcia prenumeraty.

2. Prenumerata zagraniczna:

- Wpłaty przyjmuje jednostka „RUCH” S.A Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy na konto: PEKAO S.A IV O/ Warszawa 68124010531111000004430494 lub kasa Oddziału.
- Informacji o warunkach prenumeraty udziela ww. Oddział – 01-248 Warszawa, ul. Jana Kazimierza 31/33. Tel: (prefiks) (0-22) 53-28-731, 53-28-816, 53-28-819, 53-28-820,
- infolinia 0-800-1200-29, w internecie <http://www.ruch.pol.pl>
- Adres do korespondencji: „RUCH” S.A O.K.D.P., ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa

POCZTA POLSKA

1. Przyjmowanie przedpłat od prenumeratorów, we wszystkich urzędach pocztowych w całym kraju w terminach:

- a. do 25 listopada – na prenumeratę realizowaną od 1 stycznia następnego roku,
- b. do 25 lutego – na prenumeratę realizowaną od 1 kwietnia bieżącego roku,
- c. do 25 maja – na prenumeratę realizowaną od 1 lipca bieżącego roku,
- d. do 25 sierpnia – na prenumeratę realizowaną od 1 października bieżącego roku.

2. Urzędy pocztowe właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora przyjmują przedpłaty odpowiednio:

- a. do 30 listopada – na prenumeratę realizowaną do stycznia następnego roku,
 - b. do końca lutego – na prenumeratę realizowaną od 1 kwietnia bieżącego roku,
 - c. do 31 maja – na prenumeratę realizowaną od 1 lipca bieżącego roku,
 - d. do 31 sierpnia – na prenumeratę realizowaną od 1 października bieżącego roku.
- Przedpłaty na prenumeratę są przyjmowane przez listonoszy i doręczycieli (od osób niepełnosprawnych w miastach) od wszystkich mieszkańców wsi i małych miasteczek gdzie dostęp do urzędu pocztowego jest utrudniony.
 - Prenumerata prasy obejmuje pełne okresy kwartalne.
 - Wpłaty na prenumeratę są przyjmowane bez pobierania dodatkowych opłat, bez obowiązku wypełniania blankietów wpłat.
 - Zaprenumerowane egzemplarze są doręczane do miejsca zamieszkania prenumeratora lub jego siedziby bez pobrania dodatkowych opłat.

KOLPORTER

tel. (0-22) 355-05-65

GARMOND PRESS

tel. (0-22) 836-69-21

Gajewski&Morawski S.J

tel. (0-22) 649-41-61 w. 202

DO WSZYSTKICH TYCH, KTÓRZY SIĘ KSZTAŁCĄ LUB DOSKONAŁĄ

Życzymy Wam sukcesów w nauce

Pamiętajcie o tym, że **WYDAWNICTWO SBP** jest dla Was. Publikujemy większość literatury Wam potrzebnej. Autorami tych książek są sprawdzeni praktycy, dydaktycy i naukowcy. Co roku wydajemy kilkanaście pozycji książkowych. Z każdym rokiem nasza oferta jest bogatsza.

Polecamy nasze czasopisma

Znajdziecie w nich wszystko co aktualne i najważniejsze w bibliotekarstwie i informacji naukowej.

BIBLIOTEKARZ Indeks 352624. Miesięcznik o charakterze fachowym i naukowym. Ukazuje się od 1929 r. Czasopismo wydawane przez SBP oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy.

PORADNIK BIBLIOTEKARZA Indeks 369594. Miesięcznik instrukcyjno-metodyczny. Ukazuje się od 1949 r. Czasopismo wydawane przez SBP.

ZAGADNIENIA INFORMACJI NAUKOWEJ Od 1993 r. czasopismo wydawane przez SBP oraz Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego jako półrocznik.

PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY Czasopismo naukowe ukazujące się od 1927 r. niezbędne dla całego środowiska bibliotekarskiego. Od 2004 r. wydawane wyłącznie przez SBP. Kwartalnik.

EBIB. Elektroniczna BIBlioteka i Biuletyn EBIB Wychodzi w formie elektronicznej od 1999 r. Działa w strukturze SBP od 2001 r.

Adresy: <http://www.ebib.info>; ebib.redakcja@oss.wroc.pl

**KAŻDĄ KSIĄŻKĘ I CZASOPISMO NASZEGO WYDAWNICTWA
możesz zamówić:**

Pisemnie: Dział Promocji i Kolportażu
02-086 Warszawa, Al. Niepodległości 213
Telefonicznie: (022) 825 50 24, 608 28 26; Faks: (022) 825 53 49
e-mail: sprzedaz_sbp@wp.pl

Oferujemy Państwu także sprzedaż odręczną w dwóch punktach: w Wydawnictwie SBP Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7 oraz w Dziale Promocji i Kolportażu Al. Niepodległości 213. Staramy się zważywszy na status materialny środowiska bibliotekarskiego utrzymywać ceny na poziomie niskim i średnim, a część pozycji wydajemy na zasadzie *non profit*.

**KUPUJCIE U NAS!
BEZ NASZYCH KSIĄŻEK ŚWIAT BIBLIOTEKARSKI BYŁBY UBOŻSZY**